

Banca Națională
a Moldovei

RAPORTUL PRIVIND EVOLUȚIA SISTEMELOR DE PLĂȚI DIN REPUBLICA MOLDOVA

ANUL 2018

BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI

Cuprins

Introducere.....	3
Capitolul 1. BNM - autoritate de licențiere, reglementare, supraveghere pentru sistemele de plăți și prestarea serviciilor de plată	4
Capitolul 2. Supravegherea sistemelor de plăți care funcționează în Republica Moldova..	8
2.1. Baza legală	8
2.2. Descrierea activității de supraveghere	9
2.3. Sistemele de plăți	10
2.3.1. Sistemele de plăți de mare valoare	13
2.3.2. Sistemele de plăți de mare volum și mică valoare (retail)	14
2.4. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare.....	15
2.4.1. Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare (SIC)	15
2.4.2. Sistemul Depozitarului central unic de valori mobiliare (SDCU).....	16
2.5. Remiterile de bani	19
2.6. Instrumentele de plată.....	21
2.6.1. Cardurile de plată	19
2.6.2. Transferul de credit	31
2.6.3. Debitarea directă	32
2.6.4. Sistemele automatizate de deservire la distanță	33
2.6.5. Numărul și valoarea operațiunilor domestice, efectuate prin diferite instrumente de plată	36
Capitolul 3. Supravegherea activității prestatorilor de servicii de plată nebankari și a emitenților de monedă electronică.....	39
Lista abrevierilor.....	41

Introducere

Raportul privind evoluția sistemelor de plăți în Republica Moldova pentru anul 2018 (denumit în continuare Raport) a fost elaborat pornind de la atribuțiile de bază ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM) care se răsfrâng asupra infrastructurilor pieței financiare și domeniului prestării serviciilor de plată.

Acest raport este o compilare a informației privind activitățile de licențiere, reglementare și supraveghere a prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică și reflectă rezultatele supravegherii sistemelor de plăți din RM în anul 2018.

Raportul conține informații și analize referitoare la:

- rezultatele activității BNM în calitate de autoritate de reglementare și licențiere a activităților de prestare a serviciilor de plată, de emiteră a monedei electronice și de dezvoltare a sistemelor de plăți în RM;
- evoluția sistemelor de plăți, eficiența și stabilitatea sistemelor de plăți, a sistemelor de decontare și compensare a valorilor mobiliare;
- evoluția utilizării instrumentelor de plată, sistemelor automatizate de deservire la distanță și a remiterilor de bani;
- rezultatele supravegherii activității prestatorilor de servicii de plată nebancari.

Capitolul 1. BNM - autoritate de licențiere, reglementare, supraveghere pentru sistemele de plăți și prestarea serviciilor de plată

În conformitate cu *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei*, printre atribuțiile de bază ale Băncii Naționale se regăsesc licențierea, operarea, reglementarea și supravegherea infrastructurilor pieței financiare în RM, precum și licențierea, reglementarea și supravegherea activității de prestare a serviciilor de plată și a activității de emisie a monedei electronice.

Legea nr. 114 din 18.05.2012 privind serviciile de plată și moneda electronică (în continuare *Legea nr. 114 /2012*) stabilește cerințe prudențiale și de acces pe piață pentru prestatorii de servicii de plată, precum și drepturile și obligațiile utilizatorilor și prestatorilor de servicii de plată la încheierea contractelor-cadru și la efectuarea operațiunilor de plată, asigurând suportul legal uniform pentru promovarea unei activități eficiente și competitive pe piața de prestare a serviciilor de plată. Serviciile de plată vizate sunt cele care permit:

- depunerea/retragerea de numerar într-un /dintr-un cont de plăți;
- efectuarea debitării directe, a transferului de credit, a remiterii de bani, a operațiunilor printr-un card de plată sau printr-un dispozitiv similar;
- intermedierea între utilizatorul serviciilor de plată și furnizorul bunurilor și serviciilor a operațiunilor de plată, prin orice dispozitive de comunicație

electronică, digitale sau informatice, prin terminalele de plată în numerar (terminale cash - in).

Pe teritoriul Republicii Moldova pot presta servicii de plată:

- băncile licențiate;
- societățile de plată;
- societățile emitente de monedă electronică;
- furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu *Legea poștei*;
- BNM – în cazul în care nu acționează în calitate de autoritate a politicii monetare sau în calitate de altă autoritate publică;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

Procesul de licențiere a prestatorilor de servicii de plată nebankari (societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale) și cel de înregistrare a agenților de plată are loc cu respectarea unui set de cerințe, ce asigură o abordare uniformă și competitivă de acces la activitatea de prestare a serviciilor de plată și de desfășurare a acestora pe teritoriul Republicii Moldova.

La situația din 31.12.2018, în RM activau 6 prestatori de servicii de plată nebankari, dintre care 1 societate de plată, 1 furnizor de servicii poștale și 4 societăți emitente de monedă electronică.

Registrele aferente prestatorilor de servicii de plată nebankari sunt plasate pe pagina oficială a BNM.

Figura 1. Prestatorii de servicii de plată nebankari licențiați și genurile de activitate pentru a căror desfășurare au obținut licență.

Societatea de plată	SC „MMPS COM” SRL	Licență acordată pentru desfășurarea activității de prestare a serviciului de plată prevăzut la art. 4 alin. (1) pct. 7 din Legea nr. 114/2012
Furnizorul de servicii poștale	Î.S. „Poșta Moldovei”	Licență acordată pentru desfășurarea activității de prestare a serviciului de plată prevăzut la art. 4 alin. (1) pct. 6 din Legea nr. 114/2012
Societățile emitente de monedă electronică	1. „Paymaster” SRL 2. „Paynet Services” SRL 3. „BPay” SRL 4. „QIWI-M” SRL	Licență acordată pentru activitatea de emiteră a monedei electronice

În conformitate cu Legea nr. 114/2012, pe parcursul anului 2018:

- A fost retrasă o licență pentru desfășurarea activității de emiteră a monedei electronice la solicitarea entității deținătoare de licență;
- A fost substituită o licență pentru prestarea serviciilor de plată cu una de desfășurare a activității de emiteră a monedei electronice;
- A fost suspendată licența unei entități emitente de monedă electronică pentru o perioadă de șase luni.

Prestatorii nebankari au dreptul de a presta serviciile de plată prin intermediul sucursalelor și agenților de plată, respectând prevederile art. 27 din *Legea nr. 114/2012* privind înregistrarea

acestora, iar emitenții de monedă electronică au dreptul de a distribui și de a răscumpăra moneda electronică prin intermediul agenților, în condițiile art. 90 din *Legea nr.114/2012*.

Înregistrarea în calitate de agent de plată oferă posibilitatea de a extinde aria de prestare a serviciilor de plată de către prestatorii de servicii de plată nebankari, cu asigurarea unui nivel sporit de protecție a utilizatorilor. Astfel, entitățile care nu sunt prestatori de servicii de plată nebankari licențiați, independent de genul lor principal de activitate, au posibilitatea în paralel să presteze și servicii de plată în numele și pe contul unui prestator de servicii de plată nebankar licențiat. E de notat că, pe parcursul anului 2018, au fost înregistrați **20 de agenți de plată**, radiati 20 de agenți de plată, precum și 7 sucursale ale Î.S.

„Poșta Moldovei” (Registrul societăților de plată/furnizorilor de servicii poștale și Registrul societăților de monedă electronică).

Cadrul normativ elaborat de BNM pe sectorul sistemelor de plăți vine să alinieze reglementările interne de profil la regulile europene, concretizându-se în adoptarea actelor normative necesare desfășurării activității pe piața de prestare a serviciilor de plată. Acest cadru reprezintă un sprijin esențial pentru sporirea numărului serviciilor de plată moderne și sigure, creșterea nivelului de concurență pe piața serviciilor de plată datorită acordării accesului prestatorilor nebancari pe piața respectivă, favorizând astfel o eficiență și calitate mai mare și o reducere a costurilor serviciilor, precum și atingerea unui nivel înalt de efectuare a plăților fără numerar și reducerea numerarului în circulație.

BNM, în calitate de autoritate de reglementare în domeniul serviciilor de plăți, contribuie, în limita ariei de competențe, la realizarea angajamentelor asumate de către Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere RM-UE. Astfel, prin adoptarea *Legii nr.114/2012* au fost transpuse prevederile Directivelor UE 2007/64/CE privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și 2009/110/CE privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică.

Pentru asigurarea continuității exercițiului de armonizare a legislației în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii de monedă electronică, BNM depune continuu eforturi în vederea îmbunătățirii și dezvoltării pieței serviciilor de plată, având în vedere

oportunitatea și cererea din partea consumatorului, astfel încât să fie justificate și investițiile care sunt efectuate pentru respectarea noii legislații în materie de plăți.

Modificări ale cadrului primar și secundar cu privire la reglementarea sistemelor de plăți

Pe parcursul anului 2018, *au fost operate modificări și completări la Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare*, care au derivat din necesitatea optimizării cadrului legal în contextul participării în sistemul automatizat de plăți interbancare (în continuare - SAPI) a Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, precum și a ajustării comisioanelor percepute pentru serviciile de procesare a plăților, în scopul echilibrării nivelului de venituri generate din activitatea SAPI cu nivelul de cheltuieli aferente administrării și operării acestuia.

Pe parcursul anului, prin Legea nr. 208/2018 pentru modificarea unor acte legislative, au fost operate modificări în Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei și Codul contravențional al RM nr. 218/2008, în vederea ajustării unor norme în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii de monedă electronică, luând în considerare evoluțiile aferente acestuia, precum și modificarea cadrului legal în domeniile conexe.

Menționăm că, Legea nr. 208/2018 reprezintă un exercițiu de continuitate a armonizării legislației în domeniul prestării serviciilor de plată și emiterii de monedă electronică, în sensul modificării și completării Legii nr. 114/2012 prin transpunerea unor prevederi

suplimentare ale Directivei 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, precum și ale Directivei nr.2009/110/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind accesul la

activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, care nu au fost implementate în cadrul exercițiului inițial de transpunere a acestor acte ale UE.

Capitolul 2. Supravegherea sistemelor de plăți care funcționează în Republica Moldova

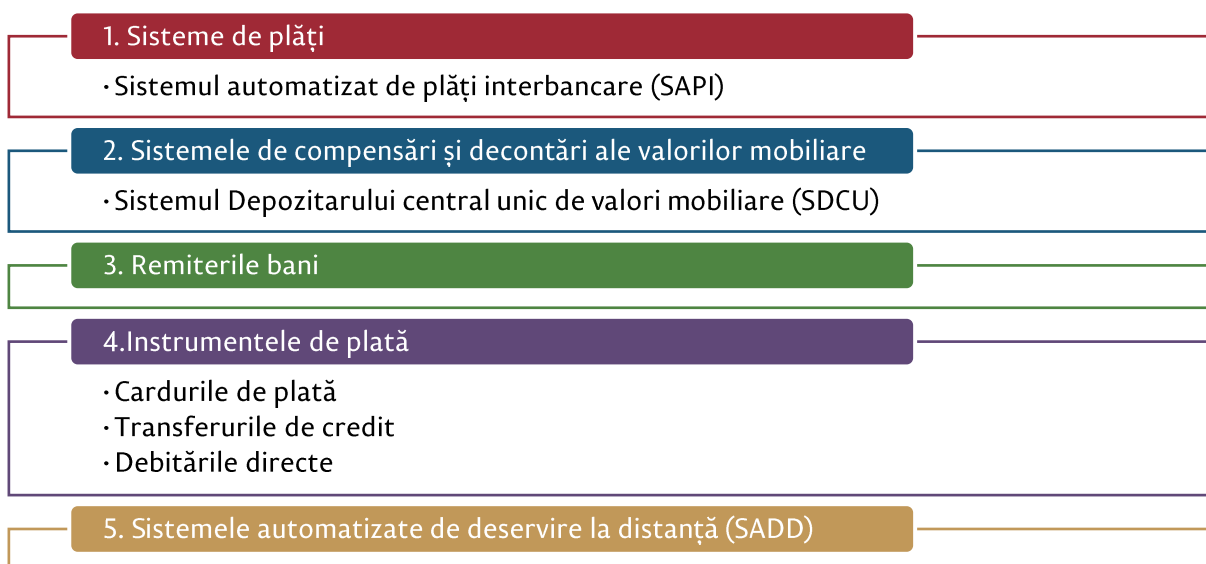
2.1. Baza legală

Mandatul legal de a exercita funcția de supraveghere (oversight) este expres stipulat în *Legea nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei* și *Legea nr. 114 din 18.05.2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*. Conform art. 49¹ din *Legea nr. 548-XIII/1995*, BNM supraveghează sistemele de plăți și decontări, instrumentele de plată și alte componente ale sistemelor de plăți din Republica Moldova, a căror funcționare stabilă și eficientă este esențială pentru stabilitatea financiară, pentru implementarea politicii monetare și promovarea încrederii publicului în efectuarea plăților fără numerar.

Această atribuție este realizată în corespundere cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu recomandările, principiile, standardele din acest domeniu emise de Banca Reglementelor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială etc.

Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova, aprobată prin HCE al BNM nr. 299 din 27.10.2016, detaliază atribuția expusă în lege și nominalizează sistemele de plăți din RM care sunt supuse supravegherii de către BNM (a se vedea Figura 2).

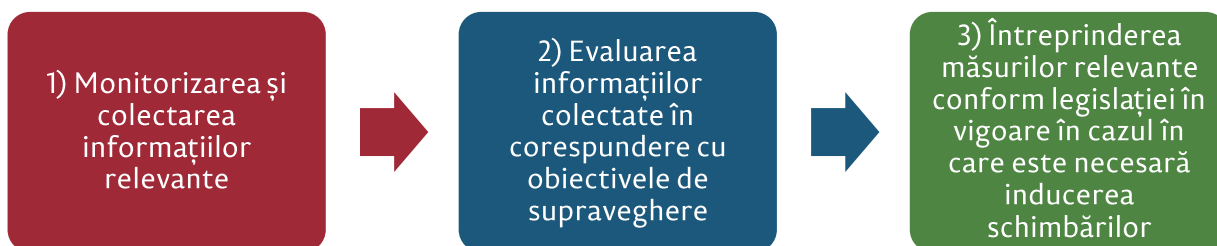
Figura 2. Lista sistemelor de plăți din RM supuse supravegherii de către BNM la finele anului 2018

2.2. Descrierea activității de supraveghere

Figura 3. Exercițarea atribuțiilor de supraveghere este realizată de BNM în cadrul unui proces compus din următoarele etape:

În baza informației obținute în cadrul monitorizării zilnice/lunare/trimestriale, Banca Națională efectuează evaluarea periodică a conformării sistemelor de importanță sistemică¹ la cerințele expuse în actele normative în vigoare și/sau la standardele internaționale aplicabile.

Standardele internaționale care se aplică la evaluarea periodică a SAPI (și evaluarea ulterioară a DCU) sunt *Principiile aferente infrastructurilor pieței financiare*, emise de Banca Reglementărilor Internaționale (BIS) și Organizația Internațională a Comisiilor Valorilor Mobiliare (IOSCO).

În ceea ce privește evaluarea periodică a pieței serviciilor de remitere de bani, aceasta este efectuată în baza *Principiilor generale pentru serviciile de remiteri internaționale*, emise de BIS și Banca Mondială. În acest sens, menționăm că ultima evaluare a conformării pieței serviciilor de remiteri de bani din RM a fost efectuată la finele anului 2017.

La exercitarea funcției de supraveghere a instrumentelor de plată fără numerar și a sistemelor automatizate de deservire la distanță (SADD), Banca

Națională a Moldovei efectuează următoarele:

- 1) Colectează date privind siguranța și eficiența utilizării instrumentelor de plată fără numerar și a SADD. Datele folosite în scopul supravegherii sunt din rapoartele prezentate de către prestatorii de servicii de plată (în continuare - PSP), din informațiile obținute în cadrul controalelor pe teren, precum și din sursele de informare în masă (internet, presa scrisă etc.);
- 2) Monitorizează apariția noilor tehnologii în domeniu. Evoluțiile înregistrate în domeniul tehnologiilor informaționale influențează în mod direct caracteristicile serviciilor de plată și implicit nivelul de siguranță și eficiență a instrumentelor de plată fără numerar, SADD. Valorificarea acestor evoluții presupune consolidarea supravegherii și adaptarea continuă la riscurile generate de apariția noilor metode de plată;
- 3) Analizează și determină indicatorii de eficiență și siguranță privind instrumentele de plată, în baza

¹ *Sistemele de importanță sistemică* – sunt sistemele de plăți din RM a căror întrerupere a activității ar

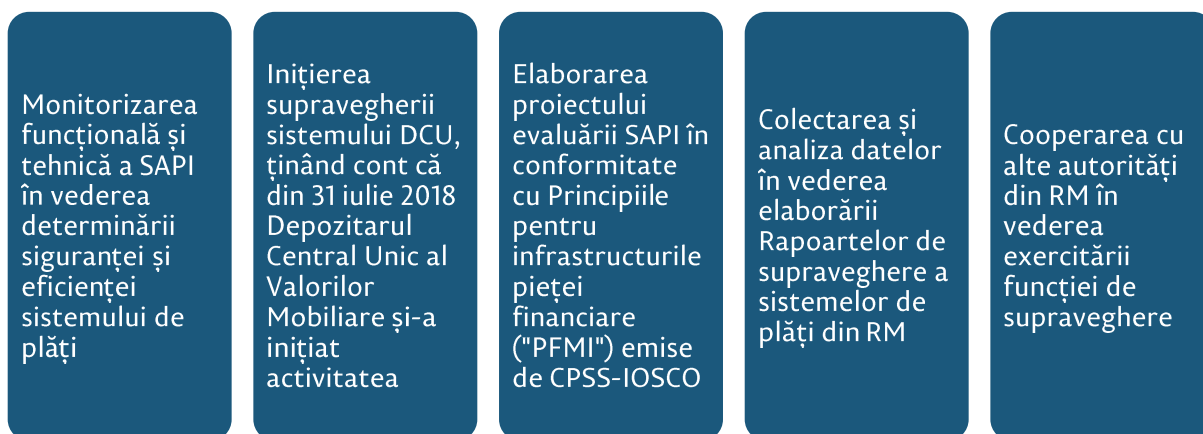
putea periclita siguranța și stabilitatea sistemelor de plăți și/sau a piețelor financiare.

informației și a datelor obținute atât de la PSP, cât și ca urmare a cercetărilor proprii în vederea identificării situației actuale și evoluțiilor recente în utilizarea instrumentelor de plată fără numerar/SADD, precum și a măsurilor ce pot fi întreprinse pentru îmbunătățirea valorii indicatorilor menționați;

4) Întreprinde măsurile relevante. În cazul constatării abaterilor la indicatorii aferenți siguranței și eficienței instrumentelor de plată/SADD, Banca Națională intervine prin ajustarea cadrului normativ, formularea de recomandări sau întreprinderea altor măsuri potrivite pentru sporirea solidității acestora.

Figura 4. Activitățile și evenimentele aferente supravegherii din anul 2018

Cele mai importante activități și evenimente aferente supravegherii din anul 2018

2.3. Sistemele de plăți

Conform noțiunii prezentate la art. 3 din Legea 114/2012, un sistem de plăți reprezintă un sistem de transfer de fonduri care funcționează în baza unor norme comune (reguli, proceduri, contracte etc.), formale și standardizate pentru procesarea, compensarea și/sau decontarea operațiunilor de plată. De asemenea, o altă definiție poate fi regăsită la art. 3 din *Legea nr. 183 din 22.07.2016 cu privire la caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare*, în

care sistemul este definit ca un aranjament formal care îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

- a) este încheiat între 3 sau mai mulți participanți, alții decât operatorul de sistem al aceluși sistem, un posibil agent de decontare, o posibilă contraparte centrală, o posibilă casă de compensare (clearing) sau un posibil participant indirect și are reguli comune și proceduri standardizate pentru clearing,

realizat prin intermediul unei contrapărți centrale sau al altei entități, și/sau pentru executarea ordinelor de plată și/sau ordinelor de transfer între participanți;

- b) este guvernat de legea Republicii Moldova, dacă cel puțin unul dintre participanți își are sediul în Republica Moldova;
- c) este desemnat de Banca Națională a Moldovei ca sistem după ce se asigură că normele de funcționare ale sistemului sunt adecvate.

În conformitate cu *Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova*, în scopul supravegherii, sistemele de plăți se clasifică în:

- 1. Sistemele de plăți de mare valoare
- 2. Sistemele de plăți de mare volum și mică valoare (retail)

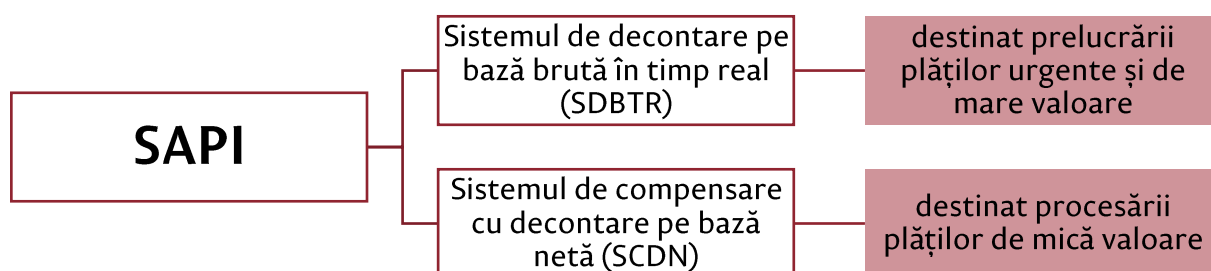
La exercitarea funcției de supraveghere, BNM acordă o atenție sporită sistemelor care procesează, compensează și decontează plăți de mare valoare și prezintă un risc substanțial în cazul unui eșec operațional sau de decontare.

Sistemele de plăți de mare valoare reprezintă cele mai importante componente ale sistemelor de plăți din țară, fiind niște platforme prin intermediul cărora sunt efectuate transferurile de fonduri de mare valoare dintre băncile licențiate și alte instituții financiare. Aceste sisteme necesită o supraveghere sporită din cauza potențialului lor de a genera și de a transmite perturbări de natură sistemică sectorului financiar și economiei în ansamblu.

Sistemele de plăți de mare volum și mică valoare (retail) sunt utilizate pentru procesarea plăților de mică valoare efectuate de persoanele fizice, agenții economici și autoritățile publice. Aceste sisteme au un rol important în furnizarea serviciilor de plată pentru economia țării, acoperind o arie extinsă în cadrul acesteia, iar disfuncționalitatea sistemelor menționate poate provoca un inconvenient semnificativ pentru populație și poate submina încrederea publicului în efectuarea plăților fără numerar.

Sistemul automatizat de plăți interbancare (SAPI) reprezintă sistemul prin intermediul căruia sunt efectuate plățile interbancare în lei moldovenești pe teritoriul Republicii Moldova.

Figura 5. Structura SAPI

SAPI este operațional din anul 2006 și este administrat de Banca Națională a

Moldovei. În baza criteriilor enunțate în cadrul *Politicii de supraveghere a*

sistemului de plăți în RM, SAPI este desemnat ca sistem de importanță sistemică.

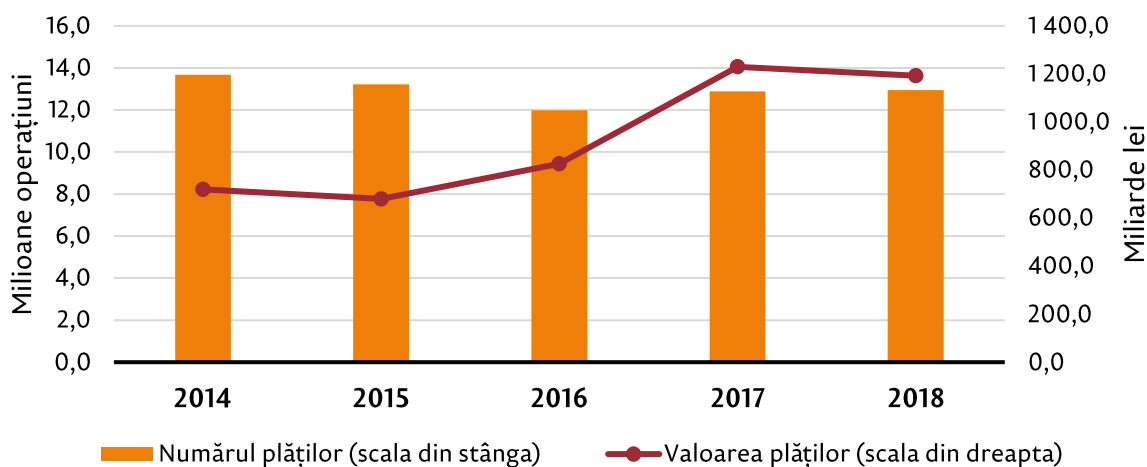
În calitate de administrator al SAPI, pe parcursul anului 2018, Banca Națională a Moldovei a monitorizat continuu activitatea participanților la sistem și a testat capacitatea acestora de a reacționa în situații de incident. În urma aplicării măsurilor menționate s-a constatat că participanții au activat în mod corespunzător, fără a induce riscuri în sistem și dispun de capacitățile necesare de a acționa prompt și eficient în astfel de situații.

Pe parcursul anului 2018, au fost operate modificări la *Regulamentul cu privire la sistemul automatizat de plăți interbancare*, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 53 din 02.03.2006, care au derivat din necesitatea optimizării cadrului legal în contextul participării în sistemul automatizat de plăți interbancare (în continuare - SAPI) a Depozitarului central unic al valorilor mobiliare, precum și a ajustării comisioanelor percepute pentru serviciile de procesare a plăților, în scopul echilibrării nivelului de venituri generate din activitatea SAPI cu nivelul de cheltuieli aferente administrării și operării acestuia.

La finele anului 2018, în SAPI erau înregistrați **17 participanți** și anume:

- Banca Națională a Moldovei;
- 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
- Centrul de casă și decontări din or. Tiraspol;
- Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, inclusiv în calitate de participant mandatat, care nu are deschis cont în SAPI;
- Depozitarul Național de Valori Mobiliare al Moldovei S.A.;
- Depozitarul Central Unic al valorilor mobiliare S.A.

Diagrama 1. Dinamica plăților efectuate în SAPI după număr și valoare, 2014-2018

Sursa: BNM

În anul 2018, prin intermediul SAPI, a fost procesat un volum total de 12,9 milioane

tranzacții în valoare de 1 193,2 miliarde lei, majorându-se ca număr cu 0,6 la sută

și diminuându-se ca valoare cu 2,9 la sută comparativ cu anul 2017. Volumul mediu zilnic al operațiunilor a constituit 50,9 mii de tranzacții în valoare de 4,7

miliarde lei. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în SAPI a fost atins pe 26 decembrie 2018, fiind decontate 128,8 mii de plăți.

Tabelul 1. Numărul și valoarea medie a plăților procesate în SAPI

Sistemul	Anul	Numărul		Valoarea		Valoarea medie pe tranzacție (mii lei)
		Total (mil.)	Media zilnică (mii)	Total (mld. lei)	Media zilnică (mil. lei)	
SAPI	2017	12,9	50,7	1 229,4	4 840,2	95,5
	2018	12,9	50,9	1 193,2	4 697,7	92,1
	Variația (%)	0,6	0,4	-2,9	-2,9	-3,6
Inclusiv:						
SDBTR	2017	1,1	4,4	1 172,8	4 617,2	1 047,2
	2018	1,2	4,7	1 133,0	4 460,7	949,3
	Variația (%)	6,6	6,8	-3,4	-3,4	-9,3
SCDN	2017	11,8	46,3	56,6	223,0	4,8
	2018	11,8	46,3	60,2	236,9	5,1
	Variația (%)	0,0	0,0	6,3	6,2	6,3

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2018, sistemul a fost fiabil, **disponibilitatea** pentru participanți constituind **99,9 la sută** și s-a încadrat în parametrii stabiliți în acest sens. În cadrul activității de monitorizare a SAPI, în perioada de referință, au fost înregistrate 8 disfuncționalități operaționale. Cu toate acestea, incidente majore care să perturbe activitatea SAPI și să afecteze participanții nu au avut loc.

Pe parcursul anului 2018, au fost înregistrate conectări întârziate și deconectări ale participanților la sistem pe parcursul zilei operaționale din cauza problemelor tehnice în cadrul sistemului informatic intern al acestora, care nu au afectat procesele critice în SAPI și alți participanți.

2.3.1. Sistemele de plăți de mare valoare

Sistemul DBTR operează conform principiului de decontare pe bază brută, efectuând procesarea și decontarea fiecărui document de plată.

Documentele de plată transmise în sistemul DBTR nu sunt supuse restricțiilor de ordin cantitativ sau valoric și sunt transmise de participanți în sistem sub formă de mesaje de plată prin intermediul rețelei interbancare transport de date.

Prin intermediul sistemului DBTR, pe parcursul anului 2018, în medie pe zi au fost procesate 4,7 mii de plăți, în valoare de 4,5 miliarde lei. Valoarea medie a unei

plăți decontate în sistemul DBTR a constituit 949,3 mii lei.

Comparând valoarea totală decontată prin sistemul DBTR în anul 2018 și a PIB-ului anual al Republicii Moldova (190 016,0 milioane lei) se constată că în sistemul DBTR se decontează echivalentul PIB-ului anual în aproximativ 43 de zile operaționale. Acest indicator relevă importanța sistemului DBTR în cadrul sistemului

financiar din RM. La nivel de Eurosistem², sistemul de decontare pe bază brută în timp real - Target2 procesează un volum comparabil cu PIB anual al zonei euro în mai puțin de șapte zile operaționale.

Comparativ cu anul 2017, numărul și valoarea plăților inițiate de clienți și efectuate prin intermediul sistemului DBTR au crescut cu 6,6 la sută și respectiv cu 2,9 la sută.

Tabelul 2. Plățile efectuate prin intermediul sistemului DBTR, 2017-2018

Tipul tranzacțiilor	Numărul			Valoarea, mld. MDL		
	2017	2018	Evoluția	2017	2018	Evoluția
Transferuri de credit ordinare ale clienților	664 980	719 411	▲ +8,2%	131,4	147,8	▲ +12,5%
Operațiuni de eliberare a numerarului	262	255	▼ -2,7%	4,8	5,2	▲ +8,0%
Operațiuni de depunere a numerarului	449	411	▼ -8,5%	4,6	4,1	▼ -11,6%
Operațiuni cu valori mobiliare pe piața secundară	32	40	▲ +25,0%	0,0	0,1	▲ +376,5%
Restituirea sumei transmise în mod eronat	6 030	5 511	▼ -8,6%	0,5	0,3	▼ -28,1%
Achitarea serviciilor prestate de BNM în cadrul SAPI	168	168	▲ 0	0,0	0,0	▲ +9,1%
Operațiuni cu valori mobiliare și de politică monetară ale BNM	5 555	6 627	▲ +19,3%	340,9	535,7	▲ +57,2%
Transferuri de credit ordinare interbancare	9 056	9 097	▲ +0,5%	22,2	24,2	▲ +9,4%
Transferuri de credit bugetare	298 493	313 233	▲ +4,9%	118,6	109,4	▼ -7,8%
Transferuri speciale	2 120	2 309	▲ +8,9%	1,4	4,8	▲ +241,2%
Perceperea în mod incontestabil care nu se referă la plățile în bugetul public național	7 151	7 908	▲ +10,6%	0,1	0,1	▲ +5,6%
Perceperea în mod incontestabil care se referă la plățile în bugetul public național	123 683	126 750	▲ +2,5%	1,0	1,1	▲ +16,3%
Transferuri privind creditele „overnight” acordate conform cererii	18	7	▼ -61,1%	0,7	0,8	▲ +15,1%
Transferuri privind depozitele „overnight”	1 899	1 816	▼ -4,4%	546,7	299,3	▼ -45,3%
Transferuri programate	1	0	▼ -100,0%	0,0	0,0	▼ -100,0%
Total DBTR	1 119 897	1 193 543	▲ 6,6%	1 172,8	1 133,0	▼ -3,4%

Sursa: BNM

2.3.2. Sistemele de plăți de mare volum și mică valoare (retail)

Sistemul CDN procesează pachetele cu documente de plată transmise de participanți și calculează pozițiile nete multilaterale ale acestora. Sistemul CDN operează conform principiului de compensare multilaterală și decontare pe bază netă, efectuând compensarea plăților transmise de participanți și remiterea rezultatelor compensării spre decontare în sistemul DBTR la intervale de timp prestabilite.

Participanții, în baza documentelor de plată recepționate de la clienți, întocmesc pachete cu documente de plată, care se transmit în sistemul CDN prin intermediul rețelei interbancare transport de date sub formă de mesaje de plată. Un pachet cu documente de plată poate conține numai documente de plată destinate unui singur participant beneficiar. Valoarea maximă a documentului de plată acceptat de sistemul CDN din partea participanților

² Raportul anual TARGET 2017, <https://www.ecb.europa.eu/pub/targetar/html/cb.targetar2017.en.html>

este de 50 mii lei (cu excepția Trezoreriei de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor, care are limita valorică maximă de 250 mii lei). Pe parcursul zilei operaționale a SAPI, sistemul CDN asigură posibilitatea efectuării a două sesiuni de compensare în conformitate cu programul zilei operaționale a SAPI.

În anul 2018, în medie pe zi, prin intermediul sistemului CDN au fost

procesate 46,3 mii plăți, în valoare de 236,9 mil. lei. Valoarea medie a unei plăți decontate în sistemul CDN a constituit 5,1 mii lei.

Comparativ cu anul 2017, numărul plăților efectuate prin intermediul sistemului CDN a înregistrat o creștere nesemnificativă de 0,01 la sută, iar valoarea acestora a înregistrat o creștere de 6,3 la sută.

Tabelul 3. Plățile efectuate prin intermediul sistemului CDN, 2017-2018

Tipul tranzacțiilor	Numărul			Valoarea, mii MDL		
	2017	2018	Evoluția	2017	2018	Evoluția
Transferuri de credit ordinare ale clienților	5 646 612	5 924 008	▲ +4,9%	38 615 174,4	41 335 475,7	▲ +7,0%
Restituirea sumei transmise în mod eronat	15 390	16 609	▲ +7,9%	95 552,9	102 077,9	▲ +6,8%
Transferuri de credit bugetare	6 027 064	5 734 681	▼ -4,9%	15 682 824,2	16 559 907,2	▲ +5,6%
Transferuri programate	27	20	▼ -25,9%	3,3	2,4	▼ -28,0%
Debitarea directă aferentă Serviciului Guvernamental de Plăți Electronice	68 151	80 252	▲ +17,8%	2 247 040,2	2 185 702,4	▼ -2,7%
Total CDN	11 757 244	11 757 588	▲ 0,0%	56 640 595,0	60 185 184	▲ +6,3%

Sursa: BNM

2.4. Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare

Sistemele de compensări și decontări ale valorilor mobiliare sunt componente de primă importanță ale sistemului financiar. Orice problemă de ordin financiar, legal sau operațional a unei

instituții care îndeplinește funcții critice în procesele de compensare și decontare a valorilor mobiliare poate fi o sursă de perturbare sistemică pentru întreg sistemul financiar.

2.4.1. Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare (SIC)

Sistemul de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare reprezintă un sistem de depozitare și decontare a valorilor mobiliare de stat emise de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și a certificatelor emise de Banca Națională a Moldovei în formă de înscriere în cont, decontarea finală (în mijloace bănești) pentru operațiunile efectuate în cadrul acestuia fiind

realizată în SAPI prin intermediul sistemului de decontare pe bază brută în timp real (sistemul DBTR) conform principiului DvP (plata anticipează livrarea valorii / transferul de proprietate).

La finele lunii iulie 2018, SIC și-a încetat activitatea, urmare transferării funcției de înregistrare și decontare a valorilor

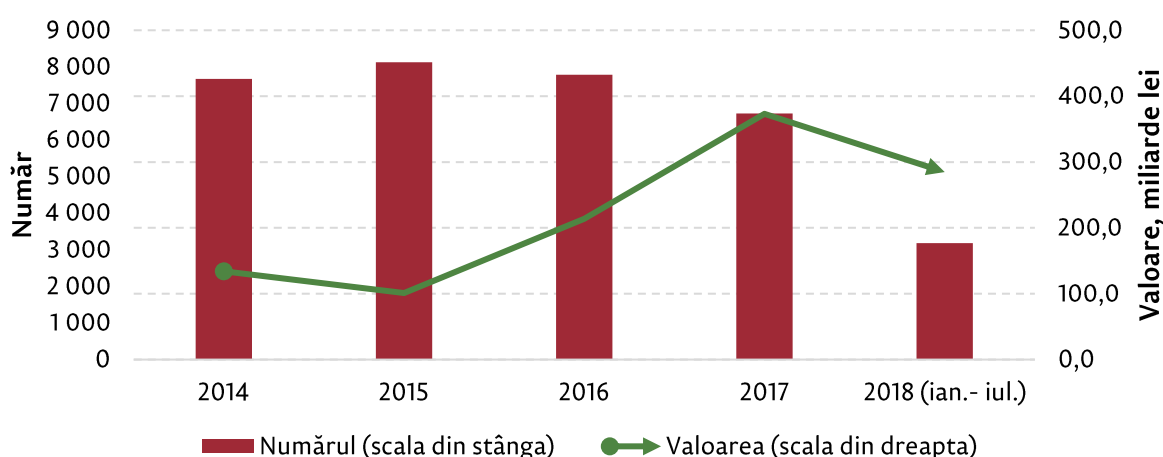
mobiliare de stat către Depozitarul central unic al valorilor mobiliare, care și-a început activitatea la 31 iulie 2018. Menționăm că SIC a fost organizat și este administrat de Banca Națională.

În perioada de funcționare a SIC pe parcursul anului 2018, disponibilitatea SIC pentru participanții la sistem a constituit 100 la sută, iar incidente care să afecteze activitatea sistemului și a participanților nu au avut loc.

Decontarea finală pentru operațiunile efectuate în cadrul SIC s-a realizat în SAPI prin intermediul sistemului DBTR, conform principiului DvP (plata anticipează livrarea valorii / transferul de proprietate).

Pe parcursul lunilor ianuarie – iulie 2018 în SIC au fost înregistrate 3 184 de operațiuni cu valori mobiliare, iar valoarea totală a constituit 284,8 mld. MDL.

Diagrama 2. Dinamica operațiunilor înregistrate în SIC, 2014-2018

Sursa: BNM

2.4.2. Sistemul Depozitarului central unic de valori mobiliare (SDCU)

SDCU reprezintă un sistem de decontare a valorilor mobiliare, gestionat de DCU, care asigură prestarea de către Depozitarul central a serviciilor de înregistrare a valorilor mobiliare, de administrare centralizată, de decontare și după caz, a serviciilor auxiliare. Sistemul DCU se bazează pe o tehnologie modernă de procesare directă, conectată la SAPI și oferă o infrastructură și servicii eficiente pentru decontarea tranzacțiilor cu valori

mobiliare și înregistrarea drepturilor de proprietate asupra valorilor mobiliare.

SDCU este operațional din 31 iulie 2018 și este administrat de către Depozitarul central unic de valori mobiliare.

Crearea Depozitarului central unic de valori mobiliare a fost dictată de necesitatea unui depozitar central care să reprezinte un centru nodal pentru activitatea de depozitare și decontare pe piața financiară din Republica Moldova și

care să asigure cele mai bune condiții pentru dezvoltarea acesteia, încrederea investitorilor în piață fiind determinată în mare măsură, de încrederea în depozitarul central. Misiunea DCU este de a furniza servicii sigure, transparente și imparțiale pentru toți participanții, armonizate cu tendințele europene și aliniate la principiile bunelor practici în activitatea post-tranzacționare, cu riscuri minime și costuri scăzute.

În temeiul art. 49² din *Legea nr. 548-XIII/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei* și art. 17 din *Legea nr. 234/2016 cu privire la Depozitarul central unic al valorilor mobiliare*, BNM reglementează și supraveghează activitatea Depozitarul central unic al valorilor mobiliare.

Lansarea activității DCU se desfășoară în II etape:

- I. Operațiuni cu valori mobiliare de stat (VMS) și certificate ale Băncii Naționale (CBN);
- II. Operațiuni cu valori mobiliare corporative (VMC).

La momentul inițierii activității, în baza Hotărârii CE al BNM nr. 184 din 26.07.2018, DCU și-a desfășurat activitatea în cadrul primei etape de implementare, fiind încheiate contracte de prestare a serviciilor cu 13 participanți, iar etapa a II-a de implementare urmează a fi finalizată pe parcursul anului 2019.

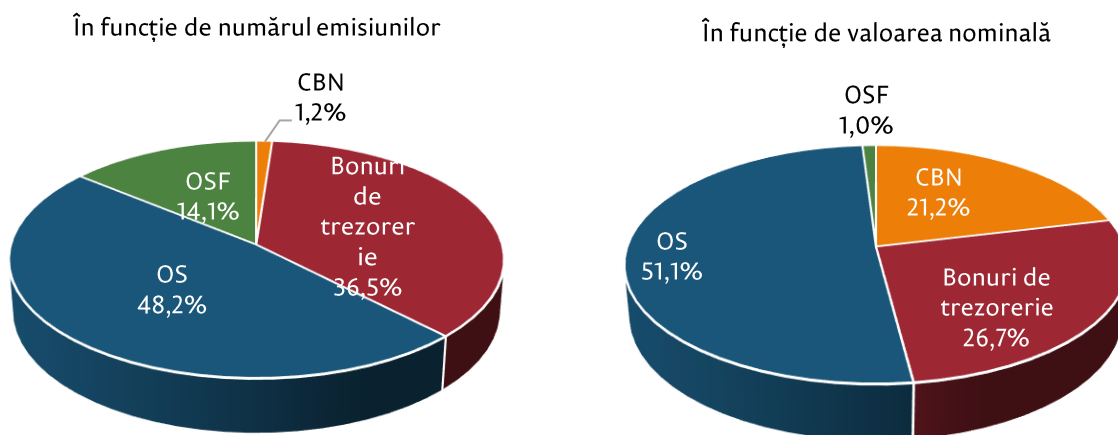
La finele anului 2018, în SDCU erau înregistrați **13 participanți**:

-
- Banca Națională a Moldovei;
  - 11 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei;
  - Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.
-

La 31 decembrie 2018, în SDCU erau înregistrate 170 de emisiuni ale instrumentelor financiare la valoarea nominală de 29,7 miliarde lei. Structura

instrumentelor financiare înregistrate în funcție de tipul acestora este prezentată în Diagrama 3.

Diagrama 3. Structura instrumentelor înregistrate în SDCU la finele anului 2018

Sursa: DCU

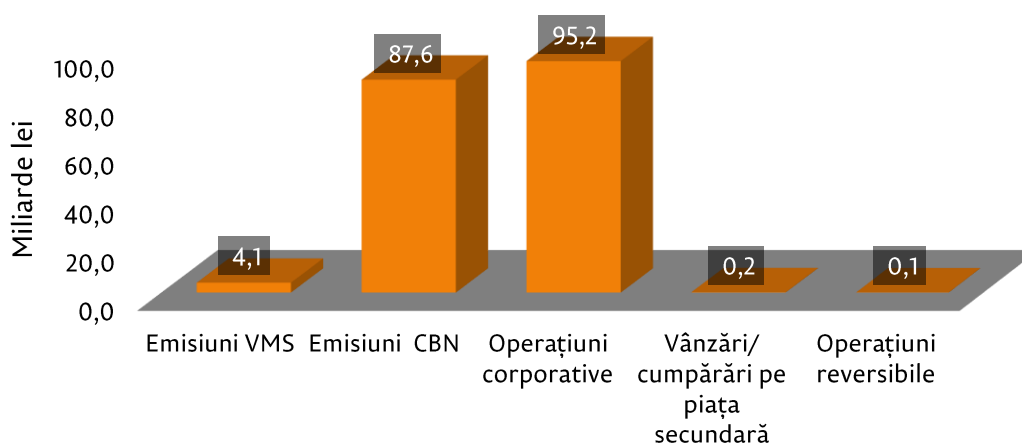
În funcție de numărul emisiunilor , avem următoarea structură:

- 48,2 la sută - obligațiuni de stat cu rata fixa a dobânzii (OS);
- 36,5 la sută - bonuri de trezorerie;
- 14,1 la sută - obligațiuni de stat cu rata flotanta a dobânzii (OSF);
- 1,2 la sută - certificate BNM (CBN).

Din punctul de vedere al valorii instrumentelor înregistrate, structura este următoarea:

- 51,1 la sută - obligațiuni de stat cu rata fixa a dobânzii (OS);
- 26,7 la sută - bonuri de trezorerie;
- 21,2 la sută - certificate BNM;
- 1,0 la sută - obligațiuni de stat cu rata flotanta a dobânzii (OSF).

Diagrama 4. Valoarea tranzacțiilor decontate în SDCU pe tipuri de operațiuni în perioada de funcționare a DCU în anul 2018

Sursa: DCU

În perioada de funcționare a SDCU, pe parcursul anului 2018 au fost decontate

3 133 ordine de transfer, iar în termeni valorici acestea au însumat 187,2 miliarde

lei. Operațiunile de decontare în SDCU s-au derulat în condiții de siguranță, eficiență și la timp. În perioada analizată, decontarea tuturor tranzacțiilor au fost finalizate cu succes, nefiind înregistrate situații în care participanții DCU să nu

dețină la data decontării mijloace bănești sau instrumente financiare, situații care să impună aplicarea măsurilor de management al riscurilor specifice.

2.5. Remiterile de bani

Remiterile de bani reprezintă servicii de plată în cadrul cărora se primesc fonduri de la plătitor fără crearea unui cont de plăți pe numele plătitorului sau al beneficiarului plății, cu scopul unic de a transfera o sumă corespunzătoare beneficiarului plății sau unui alt prestator de servicii de plată care acționează în numele beneficiarului plății, și/sau în cadrul cărora fondurile sunt primite în numele beneficiarului plății și sunt puse la dispoziția acestuia.

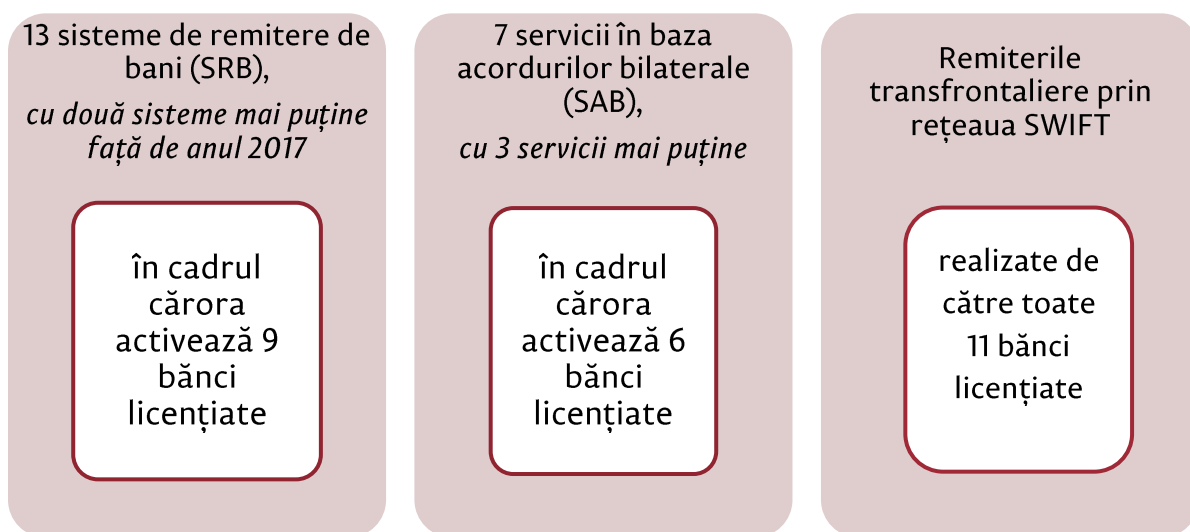
Remiterile de bani cuprind serviciile bilaterale de remitere de bani și serviciile prestate în cadrul sistemelor de remitere de bani. Ultimele reprezintă sisteme multilaterale reglementate de norme comune pentru participanți aferente procesării, compensării și decontării mijloacelor bănești. În RM

activează doar sisteme internaționale de remitere de bani.

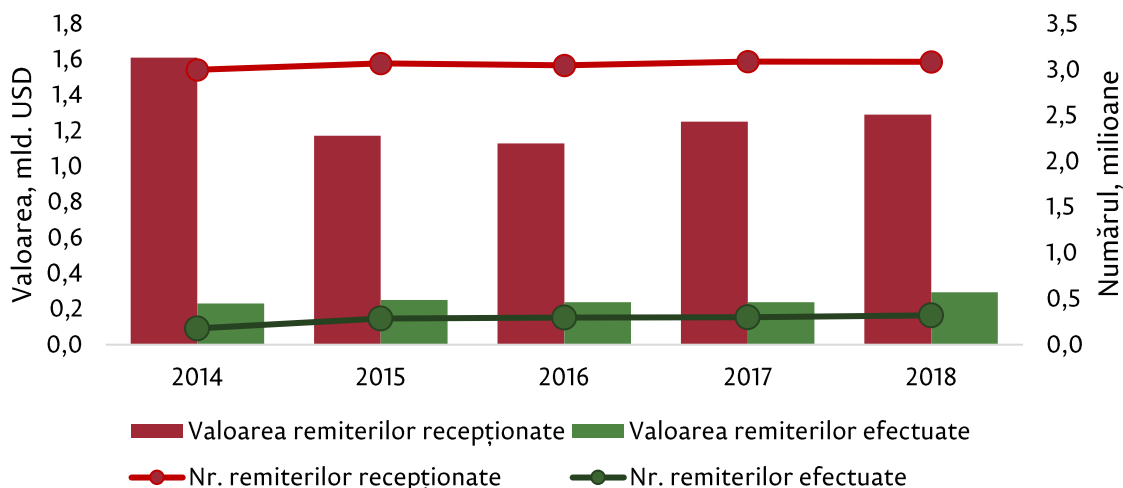
În scopul realizării supravegherii pieței serviciilor de remitere de bani, Banca Națională a Moldovei supraveghează, inclusiv, modul de gestionare a riscurilor financiare și operaționale de către prestatorii de servicii de plată, indiferent de aranjamentele (bilaterale sau multilaterale) dintre prestatori.

Drept standarde internaționale aplicabile la evaluarea periodică a pieței serviciilor de remitere de bani servesc *Principiile generale pentru serviciile de remiteri internaționale* (emise de Banca Reglementelor Internaționale și Banca Mondială).

Figura 6. Piața serviciilor de remitere de bani în RM, la finele anului 2018

Diagrama 5. Numărul și valoarea remiterilor de bani (persoane fizice), 2014-2018

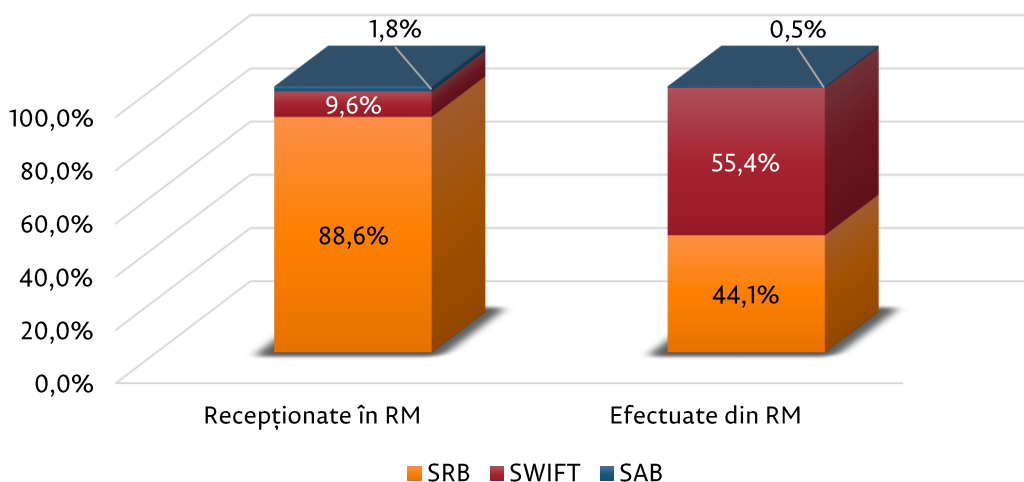

Sursa: PSP raportori

Piața serviciilor de remitere de bani a înregistrat, pe parcursul anului 2018, un număr de 3,1 milioane de remiteri recepționate, în diminuare cu 0,02 la

sută comparativ cu anul 2017. Valoarea remiterilor recepționate a însumat 1,3 milioane USD în creștere cu 3,3 la sută comparativ cu anul 2017.

Diagrama 6. Cota de piață a SRB, SWIFT și SAB (persoane fizice), anul 2018

Sursa: PSP raportori

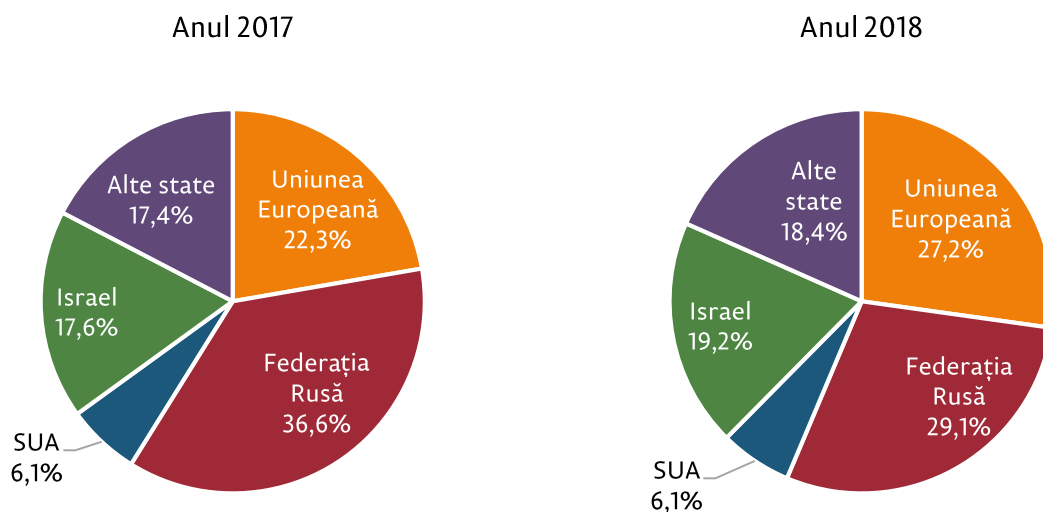
Sistemele de remiteri de bani au înregistrat cele mai substanțiale fluxuri ale remiterilor recepționate în RM, prin intermediul cărora au fost procesate 88,6 la sută din valoarea totală a remiterilor intrate în țară.

Rețeaua SWIFT a constituit canalul de bază la expedierea remiterilor din RM de către persoanele fizice, prin intermediul căruia au fost transferate peste 55,4 la sută din valoarea totală a remiterilor expediate din țară.

În *structura valutară* a remiterilor recepționate în Republica Moldova, valoarea remiterilor în ruble rusești și în dolari SUA s-a diminuat cu 13,8 la sută și,

respectiv, cu 20,1 la sută, în timp ce valoarea remiterilor în euro s-a majorat cu 21,7 la sută comparativ cu anul 2017.

Diagrama 7. Proveniența geografică a remiterilor de bani recepționate în favoarea persoanelor fizice

Sursa: PSP raportori

În structura provenienței geografice, remiterile din Federația Rusă au reprezentat cota preponderentă - 29,1 la sută, în valoare totală de 376,6 milioane USD, urmate de cele din Uniunea Europeană cu o pondere de 27,2

la sută, Israel (19,2 la sută) și SUA (6,1 la sută), care cumulativ au constituit 81,6 la sută din valoarea totală a remiterilor recepționate prin toate tipurile de sisteme și servicii.

2.6. Instrumentele de plată

Instrumentele de plată fără numerar sunt componente esențiale ale sistemelor de plăți din RM, în special, în cadrul etapelor de creare, validare și transmitere a plăților, iar Banca Națională a Moldovei efectuează supravegherea lor în scopul asigurării eficienței și siguranței utilizării acestora. În sistemele de plăți din țară se utilizează următoarele instrumente de plată: cardul de plată, transferul de credit, debitarea directă, precum și sistemele automatizate de deservire la distanță,

care reprezintă o modalitate electronică de utilizare la distanță a instrumentelor menționate mai sus.

Din ansamblul instrumentelor de plată, cele mai utilizate de către persoanele fizice sunt cardurile de plată, celelalte instrumente de plată fiind la o etapa incipientă de utilizare. De menționat că, BNM întreprinde măsurile de rigoare de comun acord cu alte autorități și instituții în vederea promovării instrumentelor de plată fără numerar.

2.6.1. Cardurile de plată

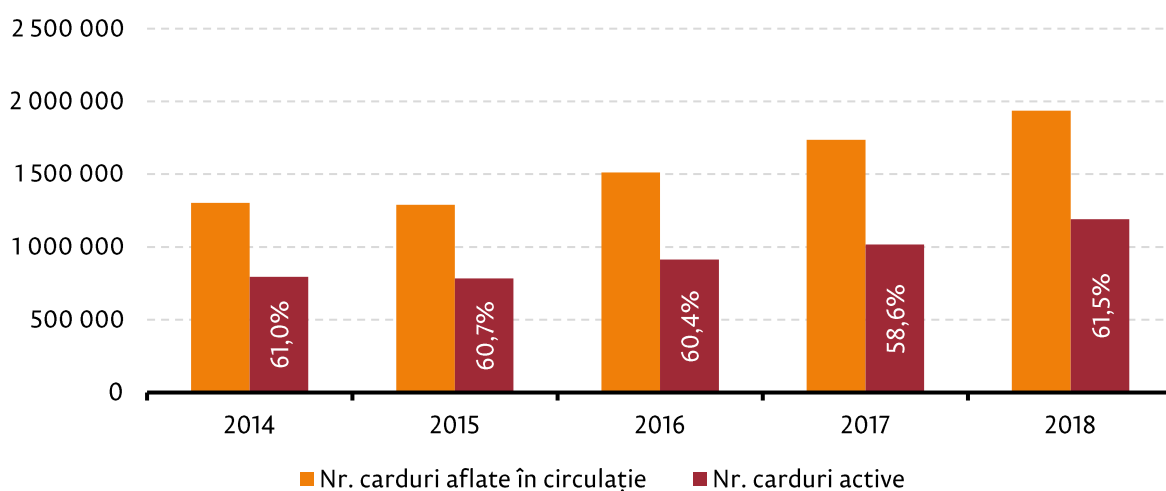
Cardul de plată reprezintă un suport de informație standardizat și, după caz, personalizat prin intermediul căruia deținătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare și /sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcție de tipul cardului de plată, are acces la distanță la contul de plăți la care este atașat cardul de plată în vederea efectuării anumitor operațiuni de plată.

Numărul cardurilor aflate în circulație a ajuns la 1 936 265 unități la finele anului

2018, înregistrând o creștere de 11,5 la sută față de nivelul înregistrat în anul 2017.

În paralel cu majorarea numărului cardurilor aflate în circulație, numărul cardurilor *active*³ a avut un ritm de creștere de 17,0 la sută față de sfârșitul anului 2017 și deține o pondere de 61,5 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație, această pondere menținându-se aproximativ la același nivel pe parcursul ultimilor ani.

Diagrama 8. Numărul cardurilor de plată aflate în circulație, 2016-2018

Sursa: PSP raportori

Cardurile de plată de debit reprezintă 97,7 la sută din numărul total de carduri deținute, numărul acestora a crescut cu 11,7 la sută față de anul precedent. În același timp, cota **cardurilor de credit** rămâne a fi una modestă (2,3 la sută), numărul acestora a crescut ușor față de anul 2017 (cu 5,4 la sută).

Din numărul total de carduri aflate în circulație, **cardurile personalizate**⁴ dețin o pondere de 98,8 la sută, pe când **cardurile personificate**⁵ doar 1,2 la sută (23 582 unități). Din numărul total de carduri personalizate oferite de băncile autohtone, 71,5 la sută sunt emise în baza proiectelor salariale și sociale, iar gradul

³ card de plată prin care s-a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de gestiune

⁴ card de plată care este atașat la un cont de plăți și pe care este tipărită/embosată informația despre deținător

⁵ card de plată care este atașat la un cont de plăți și pe care nu este tipărită/embosată informația despre client

de utilizare⁶ al acestora a atins nivelul de 66,9 la sută la finele anului 2018.

Tabelul 4. Cardurile de plată emise în RM aflate în circulație

	Anul 2017	Structura	Anul 2018	Structura	Evoluția în dinamică (2018/2017)
Total carduri, inclusiv	1 736 056	100%	1 936 265	100%	▲ 11,5%
<i>a) pe tipul de card:</i>					
card de debit	1 693 465	97,2%	1 891 372	97,7%	▲ 11,7%
card de credit	42 591	2,8%	44 893	2,3%	▲ 5,4%
<i>b) pe caracteristica „condițiile emiterii”</i>					
card personalizat, emis în baza proiectelor salariale și sociale	1 265 534	72,9%	1 383 790	71,5%	▲ 9,3%
card personalizat, emis în condiții generale	444 541	25,6%	528 893	27,3%	▲ 19,0%
card personificat	25 981	1,5%	23 582	1,2%	▼ -9,2%
<i>c) pe tipul soluției tehnice</i>					
card de proximitate (contactless)	645 332	37,2%	966 465	49,9%	▲ 49,8%
Card hibrid	1 022 508	58,9%	913 346	47,2%	▼ -10,7%
Card cu bandă magnetică	64 024	3,7%	53 151	2,7%	▼ -17,0%
Card virtual	4 192	0,2%	3 303	0,2%	▼ -21,2%

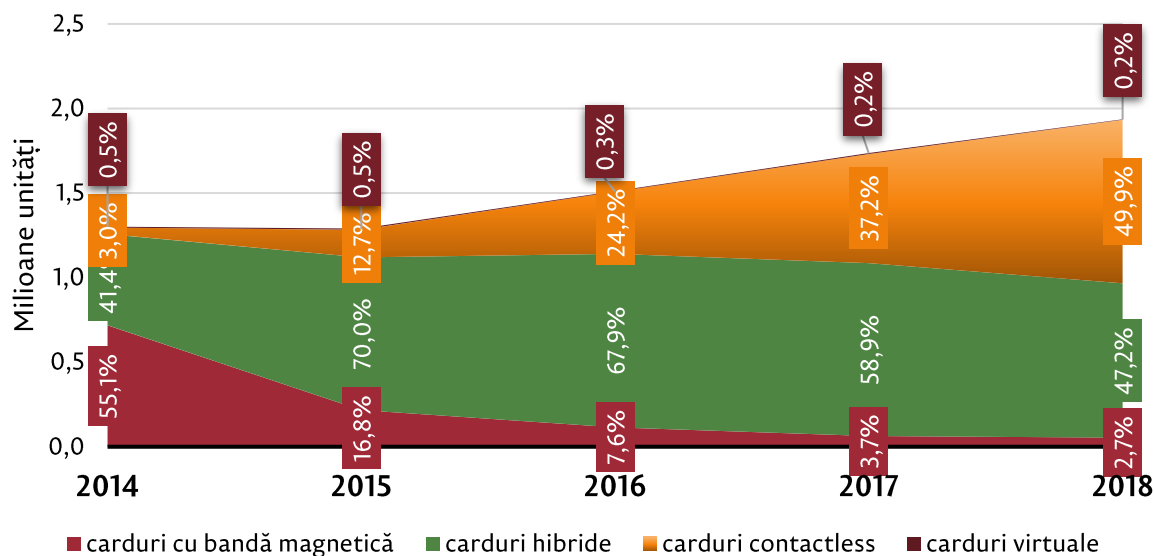
Sursa: PSP raportori

În ceea ce ține de **soluția tehnică a cardurilor de plată**, *cardurile de proximitate* dețin ponderea majoră (49,9%) din totalul cardurilor aflate în circulație în RM, înregistrând o creștere de 49,8 la sută față de anul 2017. *Cardurile cu bandă magnetică* dețin o cotă tot mai ne semnificativă,

ajungând la nivelul de doar 2,7 la sută din numărul total de carduri aflate în circulație la finele perioadei analizate, chiar dacă în anul 2014 aceste tipuri de carduri aveau ponderea cea mai semnificativă, de 55,1 la sută (*a se vedea Diagrama 9*).

⁶ Indicator ce reflectă ponderea cardurilor active în totalul cardurilor emise de către băncile licențiate

Diagrama 9. Evoluția numărului cardurilor de plată după soluția tehnică, anual 2014-2018

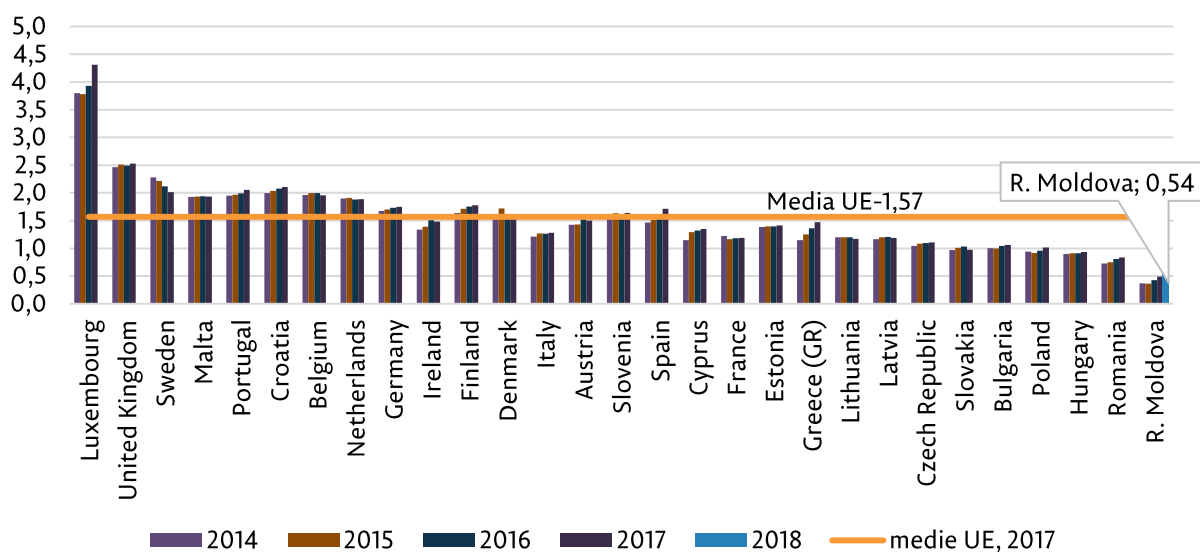

Sursa: PSP raportori

Indicatorul saturației cardurilor de plată din RM a atins nivelul de 0,54 la finele anului 2018 (0,49 – pentru finele anului 2017), ceea ce semnifică că 1 din 2 locuitori deține câte un card de plată (în medie, în 2017 pentru țările din UE, fiecărui locuitor i-au revenit 1,57 carduri de plată).

Pe parcursul ultimilor cinci ani, numărul cardurilor raportate la numărul de locuitori din RM indică o evoluție aparent lentă, majorându-se doar cu 0,17 puncte procentuale.

Diagrama 10. Numărul cardurilor de plată raportat la populație în UE și în RM, 2014-2018

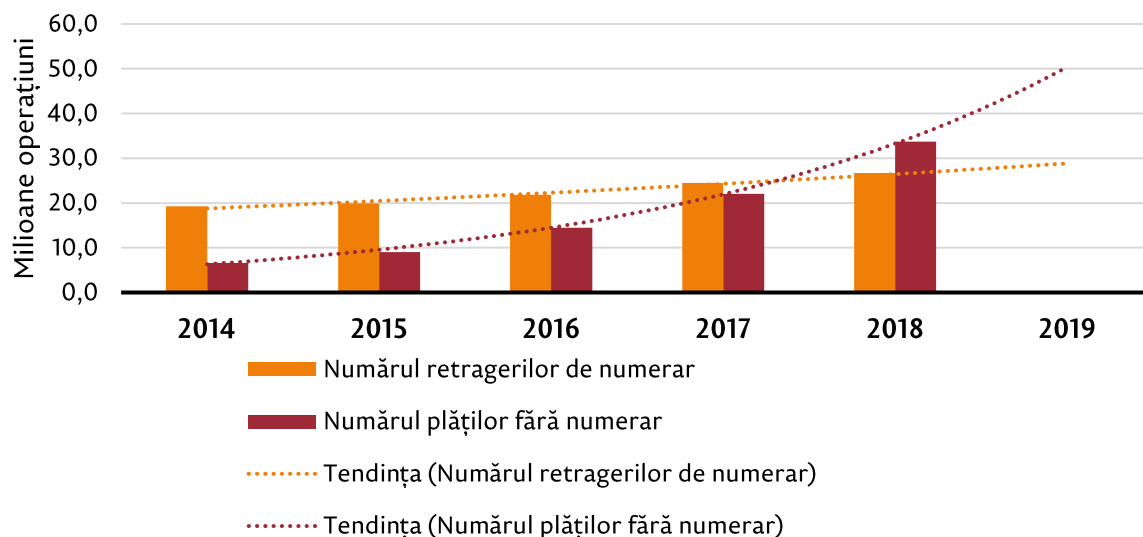
Surse: ECB – Statistical Data Warehouse; BNM

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din RM au fost efectuate,

atât în țară, cât și peste hotare, **60,4 milioane de operațiuni** în creștere față de anul 2017 cu **29,9** la sută.

Diagrama 11. Numărul operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în RM, 2014-2018

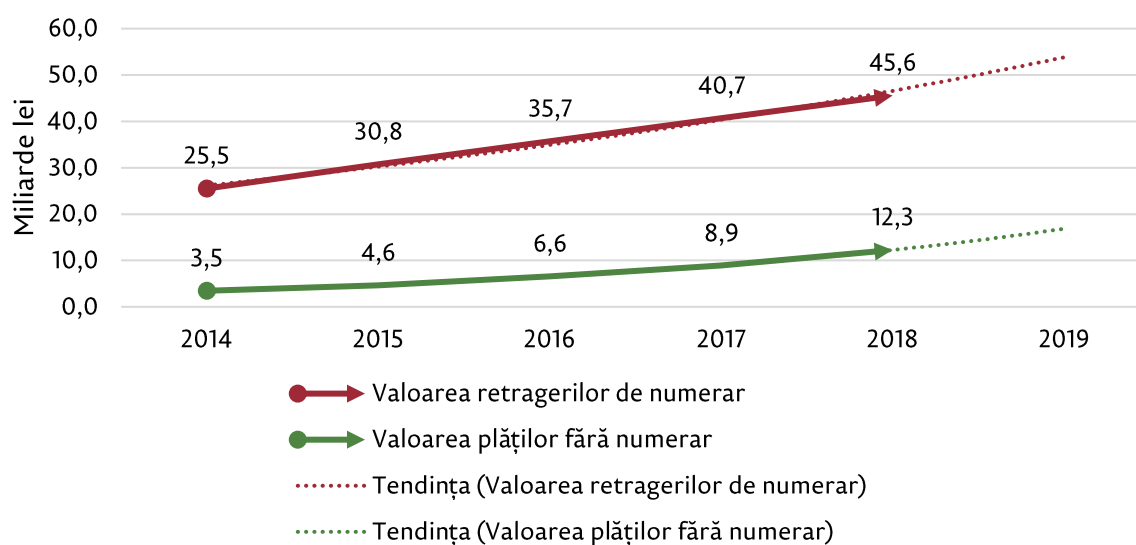
Sursa: PSP raportori

Cel mai înalt ritm de creștere a fost înregistrat la numărul plăților fără numerar, cu 53,1 la sută față de anul precedent, în timp ce numărul retragerilor de numerar s-a majorat cu 9,0 la sută față de anul 2017.

S-a constatat că în anul de referință numărul plăților fără numerar efectuate cu cardurile emise în RM, a depășit retragerile de numerar cu 6,9 milioane de

operațiuni. Astfel, **55,8** la sută din volumul total al operațiunilor efectuate cu cardurile emise în țară au reprezentat **plăți fără numerar**, iar 44,2 la sută – retrageri de numerar. Piața cardurilor de plată este caracterizată de un grad înalt de concentrare, întrucât 4 bănci sistemice din RM dețin, cumulativ, ponderea de 90,8 la sută din numărul total al operațiunilor efectuate în anul 2018.

Diagrama 12. Valoarea operațiunilor efectuate cu cardurile de plată emise în RM, 2014-2018

Sursa: PSP raportori

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din RM au fost efectuate, atât în țară, cât și peste hotare, operațiuni în valoare de **57,9 miliarde lei**, în creștere față de anul 2017 cu 16,6 la sută.

Urmărind evoluția operațiunilor efectuate cu cardul de plată în funcție de valoarea acestora, s-a constatat că retragerile de numerar au reprezentat 78,8 la sută din valoarea totală a operațiunilor, iar plățile fără numerar - doar 21,2 la sută.

Zilnic, cu cardurile de plată emise în RM sunt efectuate în medie **73,2 mii** de

retrageri de numerar și circa **92,4 mii** plăți fără numerar.

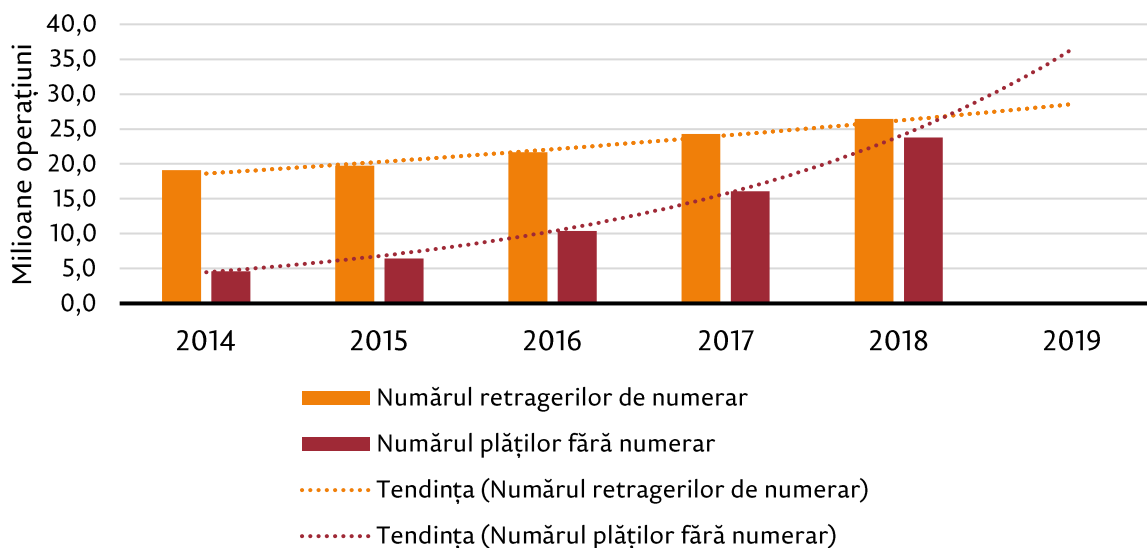
Valoarea medie a unei retrageri de numerar a constituit în anul de referință **1 706 lei**, în creștere cu 2,7 la sută față de anul 2017.

Totodată, o **plată fără numerar** a avut în medie o valoare de **364 lei**, diminuându-se cu 9,9 la sută față anul 2017.

Operațiunile domestice⁷ efectuate cu cardurile de plată emise de prestatorii de servicii de plată licențiați reprezintă **83,2 la sută** din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în RM.

⁷ Operațiune de plată efectuate la un prestator acceptant din RM cu cardurile emise de prestatorii de servicii de plată licențiați de către BNM.

Diagrama 13. Numărul operațiunilor domestice efectuate cu cardurile de plată, 2014-2018

Sursa: PSP raportori

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din RM au fost efectuate în țară **50,3 milioane de operațiuni** în creștere față de anul 2017 cu **24,5** la sută, dintre care ponderea plăților fără numerar a constituit **47,4** la sută (comparativ cu **39,8** la sută pentru anul 2017).

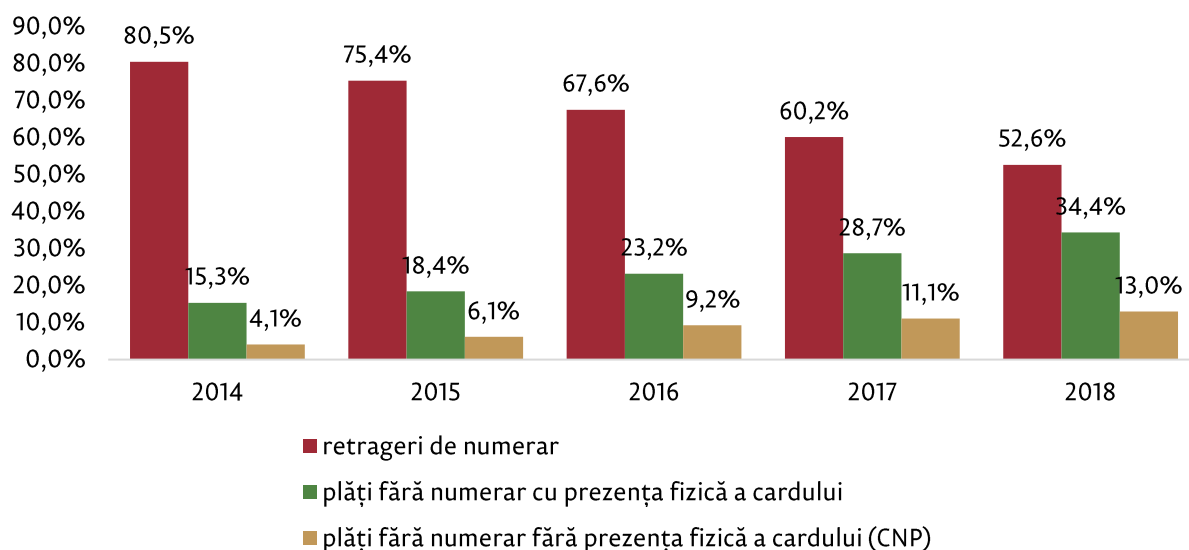
De menționat că, numărul operațiunilor de retragere de numerar pe parcursul ultimilor ani a avut un ritm de creștere lent, însă pe fondul creșterii numărului de operațiuni fără numerar, ponderea retragerilor din totalul operațiunilor

domestice este în continuă scădere - de la **80,5** la sută în anul 2014 până la **52,6** la sută în anul 2018.

Observând tendința de creștere a operațiunilor domestice fără numerar, prognozăm că începând cu anul 2019, numărul acestora va depăși numărul retragerilor de numerar.

Zilnic, pe teritoriul Republicii Moldova sunt efectuate cu cardurile de plată autohtone în medie **72 498** de retrageri de numerar și circa **65 202** de plăți fără numerar.

Diagrama 14. Structura numărului operațiunilor domestice după tipul tranzacțiilor, 2014-2018

Sursa: PSP raportori

Din numărul total de operațiuni domestice, 34,4 la sută au constituit plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului și 13,0 la sută - fără prezența fizică a cardului (CNP)⁸.

Din numărul total de **plăți domestice efectuate cu prezența fizică a cardului** (17,3 milioane tranzacții, în creștere cu 49,0 la sută comparativ cu anul 2017), 55,4 la sută au fost tranzacții contactless, depășind cu 11,0 puncte procentuale ponderea tranzacțiilor unde a fost citit microprocesorul (EMV), acestea având o cotă de 44,4 la sută, iar operațiunile cu citirea benzii magnetice au cumulat o pondere de doar 0,2 la sută. Această evoluție demonstrează că, grație îmbunătățirii experienței deținătorilor, cardurile contactless sunt utilizate tot mai

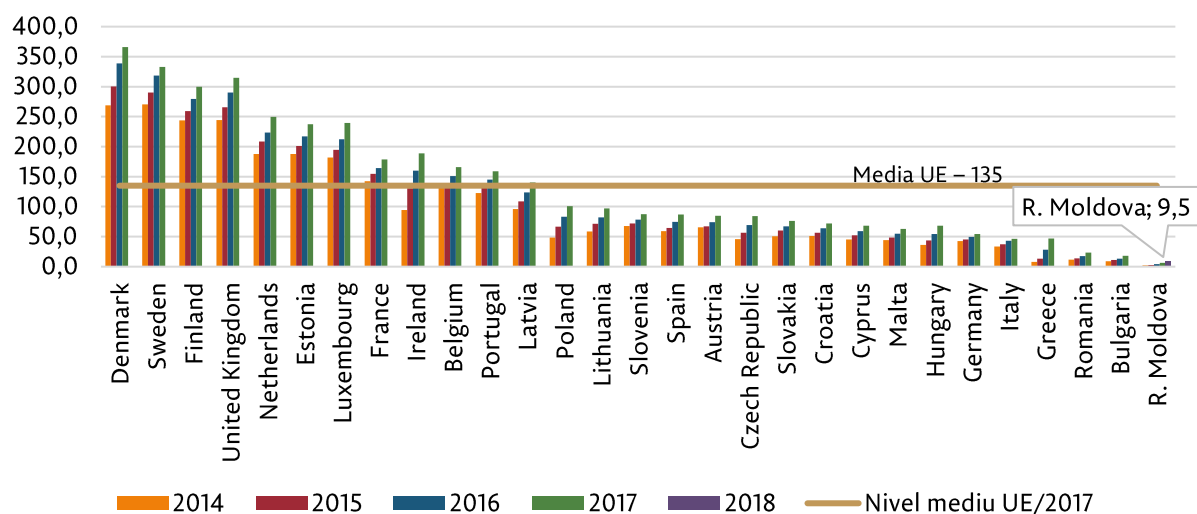
des la efectuarea operațiunilor fără numerar.

Plățile domestice fără numerar efectuate de la distanță (CNP) au înregistrat o creștere de 45,2 la sută față de anul 2017, constituind 6,5 milioane de operațiuni. Cele mai multe plăți de tip CNP au fost efectuate prin SADD⁹ - 81,5 la sută din numărul total de plăți domestice, cu o valoare totală de 1461,5 milioane lei. Comerțul electronic deține o pondere de 17,8 la sută, având o valoare totală de 511,2 milioane lei. Doar 0,01 la sută au fost tranzacții efectuate prin intermediul poștei/ email / telefon (MO/TO) și operațiuni de plată efectuate fără prezența fizică a cardului la POS terminal, denumite tranzacții *key-entry*.

⁸ Card not present – tranzacții ce includ comerțul electronic, Mail order / Telephone order (MO/TO), sisteme de deservire bancară la distanță și altele.

⁹ Sisteme automatizate de deservire la distanță

Diagrama 15. Numărul plăților fără numerar per capita, efectuate cu cardurile de plată emise în RM versus UE, 2014-2018

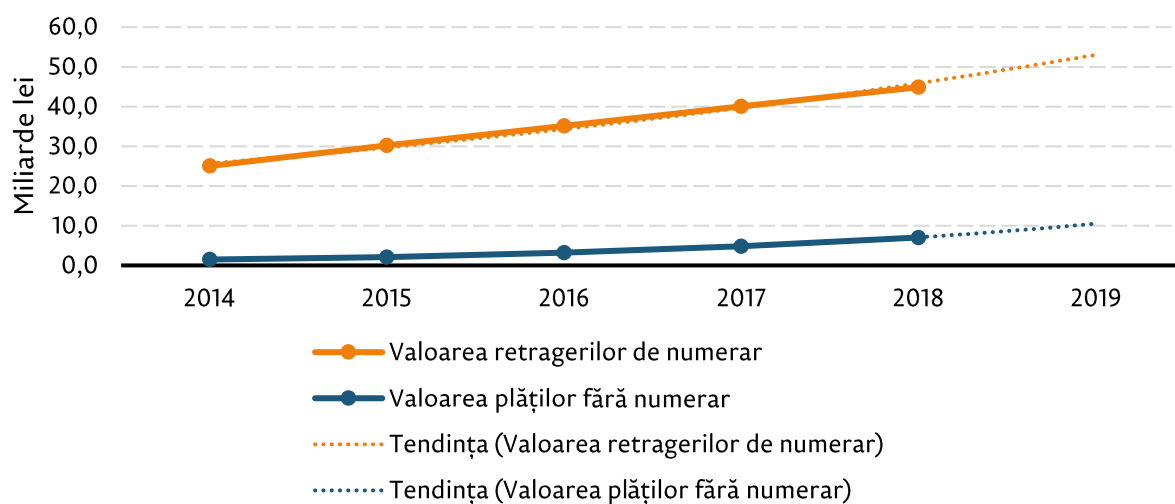

Sursa: ECB Statistical Data Warehouse, Biroul Național de Statistică, PSP raportori

În anul 2018, fiecare locuitor al RM a efectuat în medie 9,5 operațiuni fără numerar cu cardurile de plată. Comparativ cu țările UE, unde media pentru anul 2017 a constituit 135 plăți per capita, numărul

plăților fără numerar efectuate cu cardurile de plată din RM este foarte mic. Acest indicator este inferior celui mai scăzut indicator din UE (Bulgaria - 18,3 plăți per capita, în anul 2017).

Diagrama 16. Valoare operațiunilor domestice efectuate cu cardurile de plată, 2014-2018

Sursa: PSP raportori

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul cardurilor de plată emise de prestatorii de servicii de plată din RM au fost efectuate în țară operațiuni în valoare de **51,9 miliarde lei**, în creștere față de anul 2017 cu 15,6 la sută.

Ponderea plăților fără numerar din totalul de 51,9 miliarde lei a constituit 13,5 la sută (10,8 la sută pentru anul 2017).

Valoarea medie a unei operațiuni domestice de retragere de numerar a atins

În anul de referință **1 696 lei**, în creștere cu 2,9 la sută față de anul precedent.

Totodată, o plată domestică fără numerar, a avut în medie o valoare de **296 lei**, diminuându-se cu 1,9 la sută față de anul 2017.

Operațiunile cu carduri emise în RM și efectuate în străinătate reprezintă **16,8 la sută** din numărul total al tranzacțiilor efectuate cu cardurile emise în RM. Pe parcursul anului 2018, numărul acestor operațiuni a crescut cu 65,1 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, dar este de aproximativ 4,9 ori mai mic decât numărul de operațiuni efectuate în țară cu cardurile emise în RM. Din numărul total de 10,2 milioane operațiuni efectuate peste hotare, 97,5 la sută reprezintă plăți fără numerar, în creștere față de anul precedent cu 66,9 la sută.

De menționat că, **71,1 la sută** din numărul total de operațiuni realizate peste hotare (66,0 la sută în 2017) reprezintă plățile fără numerar efectuate fără prezența fizică a cardului (CNP) și 26,4 la sută sunt plăți fără numerar efectuate cu prezența fizică a cardului. Aceste cifre arată că aproximativ 2 din 3 operațiuni efectuate peste hotarele țării cu cardurile emise în RM reprezintă cumpărături online, iar creșterea volumului acestora denotă încrederea ascendentă a consumatorilor în acest instrument de plată.

Din punct de vedere valoric, **plățile fără numerar efectuate peste hotare** cu cardurile emise în RM au constituit în anul 2018 **5,2 miliarde lei**. Totodată, analizând ponderea plăților fără numerar din punctul de vedere a soluției utilizate,

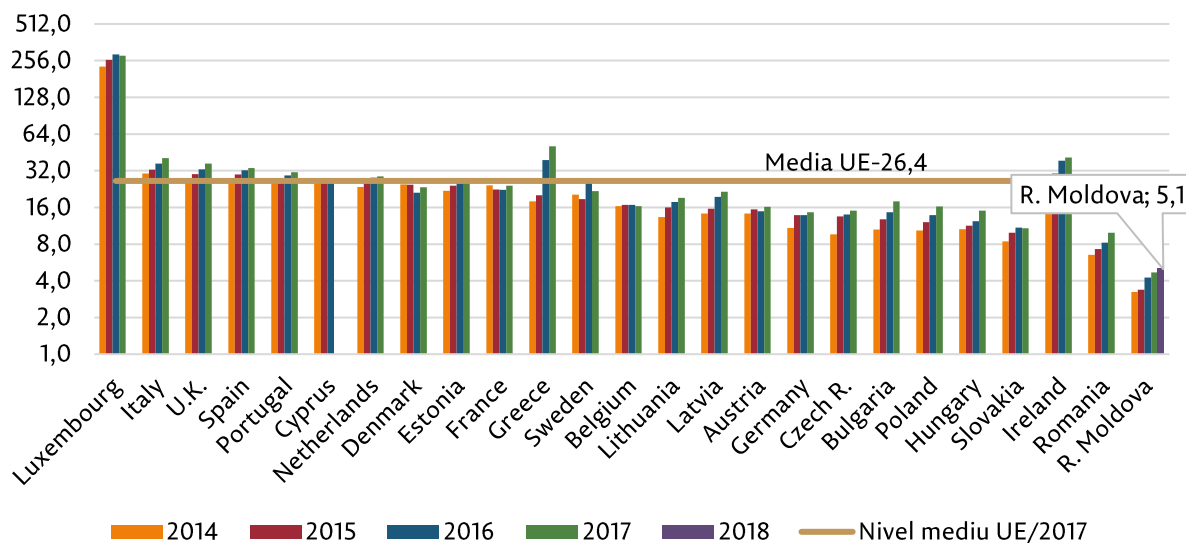
observăm că, majoritatea tranzacțiilor, atât ca număr, cât și ca valoare, sunt efectuate în mediul online, fiind inițiate din RM, fără prezența fizică a deținătorului. Comparând tranzacțiile efectuate pe platformele de comerț cu cardurile emise în RM, constatăm că moldovenii au cheltuit circa 3,0 miliarde lei pe platformele de comerț electronic de peste hotare, însă pe platformele locale această valoare este mult mai mică și constituie 511,2 milioane lei. Aceasta denotă tendința consumatorilor de a efectua plăți de la distanță prin intermediul comerțului electronic preponderent în magazinele on-line de peste hotare.

Numărul de dispozitive speciale a crescut pe parcursul anului 2018 cu 9,0 la sută comparativ cu anul precedent, atingând 19 366 unități, dintre care:

- 18 178 POS-terminale, (+9,4 la sută față de anul 2017), ce includ 15 642 unități amplasate la comercianți (+11,4 la sută față de anul 2017) și 2 536 POS-terminale amplasate la ghișeau băncii (-1,4 la sută față de anul 2017);
- 1 138 bancomate (+3,5 la sută față de anul 2017); și
- 50 imprimere (-2,0 la sută față de anul 2017).

Un indicator relevant al nivelului de dezvoltare a infrastructurii de acceptare a cardurilor de plată este **numărul POS terminalelor la o mie de locuitori din țară**. La finele anului 2018, acest indicator a atins cifra de 5,1 POS terminale pentru o mie de locuitori. În țările UE, în anul 2017, media acestui indicator constituia 26,4 POS terminale pentru o mie de locuitori.

Diagrama 17. Numărul POS terminalelor pentru o mie de locuitori, în RM și UE, 2014-2018

Sursa: ECB Statistical Data Warehouse, Biroul Național de Statistică, PSP raportori

2.6.2. Transferul de credit

Transferul de credit este un instrument de plată, definit ca o serie de operațiuni care începe prin inițierea de către plătitor a unui ordin de plată și transmiterea acestuia prestatorului de servicii de plată în scopul punerii la dispoziția unui beneficiar a unei anumite sume de bani.

Transferul de credit poate fi inițiat atât în numele clientului prestatorului de servicii de plată, cât și nemijlocit de către prestatorul de servicii de plată în nume și pe cont propriu.

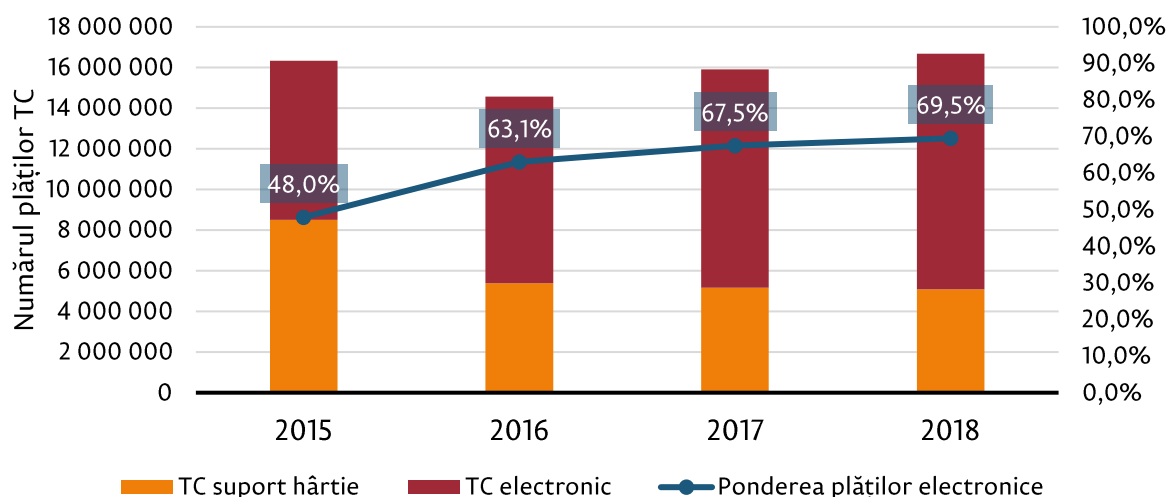
Din numărul total de operațiuni de plată (16,7 milioane operațiuni), 69,5 la sută au fost inițiate în format electronic. Pe parcursul ultimilor 4 ani se înregistrează o îmbunătățire a acestui indicator, de la 48,0 la sută pentru anul 2015, la 69,5 la sută

pentru anul 2018, ceea ce semnifică o majorare a gradului de digitalizare a serviciilor de plată în RM. De asemenea, în termeni relativi, numărul transferurilor de credit inițiate electronic a crescut comparativ cu anul precedent cu 8,0 la sută, iar cele pe suport hârtie au înregistrat o diminuare de 1,5 la sută față de 2017. Totodată, valoarea operațiunilor efectuate prin intermediul transferului de credit inițiate de clienții băncilor a însumat 439,7 miliarde lei, dintre care:

- 61,5 la sută – în format electronic;
- 38,5 la sută – pe suport hârtie.

Valoarea transferurilor de credit inițiate electronic s-a diminuat față de anul 2017 cu 6,2 la sută.

Diagrama 18. Evoluția digitalizării transferului de credit (TC) în perioada 2015-2018

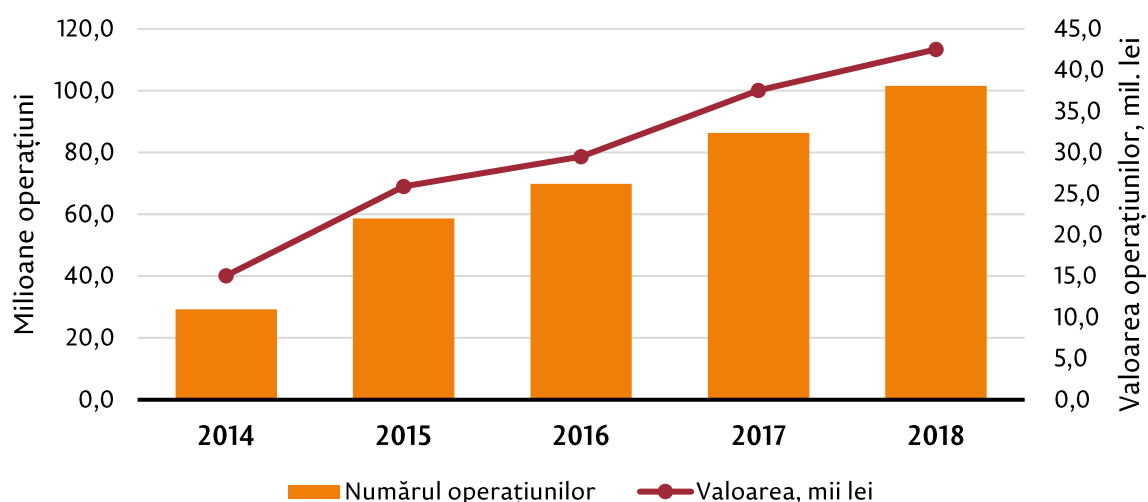
Sursa: PSP raportori

2.6.3. Debitarea directă

Debitarea directă este un instrument de plată care constă dintr-o serie de proceduri în care debitarea contului de plăți al plătitorului se realizează în baza informației primite de la beneficiarul plății și a consimțământului acordat de către plătitor privind debitarea contului său.

Pe parcursul anului 2018, prin intermediul debitării directe au fost efectuate 101,6 milioane operațiuni de plată în sumă totală de 42,5 mil. lei, crescând ca număr cu 17,7 la sută și ca valoare cu 13,3 la sută.

Diagrama 19. Evoluția operațiunilor de debitare directă efectuate pe parcursul anilor 2014-2018

Sursa: PSP raportori

Numărul total al utilizatorilor acestui instrument la finele anului 2018 a constituit 4,1 mii persoane, cu 34,5 la sută mai mulți comparativ cu anul 2017.

Dintre aceștia, majoritatea sunt persoane fizice, care utilizează debitarea directă, preponderent, pentru plata serviciilor comunale.

2.6.4. Sistemele automatizate de deservire la distanță

Sistemele automatizate de deservire la distanță reprezintă soluții informatice și/sau echipamente, puse la dispoziția deținătorilor de către prestatorii de servicii de plată, ce permit acestora prin intermediul unei aplicații informatice, a unei metode de autentificare și al unui mijloc de comunicație să aibă acces de la

distanță la mijloacele aflate în contul de plăți în scopul: obținerii de informații privind starea contului de plăți și a tranzacțiilor realizate, efectuării tranzacțiilor în numele și la ordinul deținătorului din contul mijloacelor aflate în contul de plăți.

După tipul aplicației/echipamentului utilizat și al mijlocului de comunicație, SADD se clasifică în:

- 1) SADD de tip **PC-payments** – se bazează pe o aplicație program a prestatorului de servicii de plată instalată la stațiile de lucru la sediul deținătorului și pot utiliza în calitate de mijloc de comunicație atât rețele private, cât și rețeaua Internet.
- 2) SADD de tip **Internet-payments** (browser based payments) – oferă posibilitatea accesării sistemului prin intermediul unei pagini web operate de către prestatorul de servicii de plată, fără preinstalarea aplicației program la deținător.
- 3) SADD de tip **Mobile-payments** – sistemele prin intermediul cărora tranzacțiile/instrucțiunile de plată sunt transmise și/sau confirmate de deținător către PSP prin intermediul unui dispozitiv mobil.
- 4) SADD de tip **Telephone-payments** – sunt bazate pe metoda vocală de transmitere a informației prin intermediul operatorului deservirii telefonice (Call Center) sau prin autoservire, utilizând telefonul cu culegere prin taste (Touch Tone Telephone) și a mijloacelor telefoniei computerizate (cum sunt de ex. tehnologiile IVR (Interactiv

Voice Response), Speech to Text, Text to Speech).

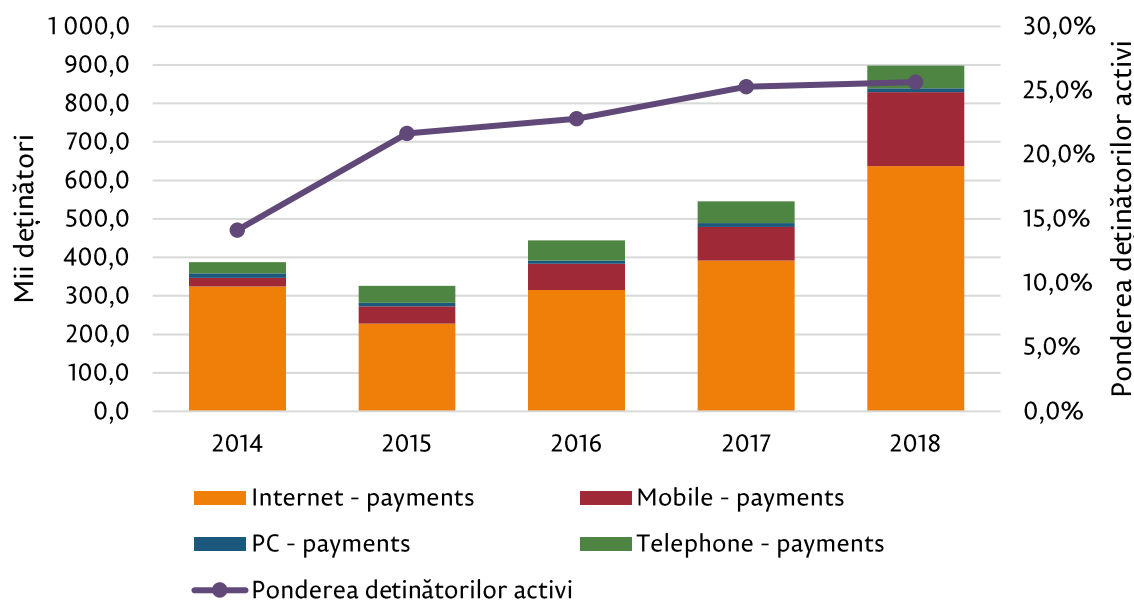
- 5) SADD de tip **Terminal-payments** – sistemele terminalelor multifuncționale automatizate de deservire.

Numărul total al deținătorilor SADD a fost de **898,3 mii** la finele anului 2018, majorându-se cu 64,6 la sută față de anul 2017, în cea mai mare parte, ca urmare a introducerii obligativității prestatorilor de servicii de plată nebankari de a înregistra SADD-urile gestionate și de a raporta statistica utilizării acestora (conform *Regulamentului privind prestarea serviciilor de plată prin intermediul sistemelor automatizate de deservire la distanță, aprobat prin HCE al BNM nr. 62 din 09.03.2017*, precum și raportului *ORD 5.7 Utilizarea sistemelor automatizate de deservire la distanță*).

Numărul deținătorilor activi¹⁰, de asemenea, a crescut cu 66,9 la sută, de la 138,1 mii la finele anului 2017 la 230,5 mii la finele anului 2018, ceea ce denotă interesul și încrederea tot mai mare a

clienților prestatorilor de servicii de plată de a utiliza SADD. Din totalul deținătorilor SADD, cei activi dețin o pondere de 25,7 la sută.

Diagrama 20. Numărul deținătorilor SADD, structurat după tipul sistemelor, 2014-2017

Sursa: PSP raportori

Cei mai mulți deținători SADD sunt înregistrați în cadrul sistemelor de tip *internet-payments* (70,9 la sută), urmând deținătorii sistemelor *mobile-payments*, cu o cotă de 21,4 la sută. Cu o pondere mai modestă se plasează deținătorii sistemului *telephone-payments*, acesta fiind oferit doar de către o bancă licențiată din Republica Moldova. Totodată, deținătorii sistemelor *pc-payments* constituie 1,2 la sută, fiind utilizat numai de persoanele juridice.

Evoluțiile înregistrate în anul 2018 pe piața SADD demonstrează că prestatorii de servicii de plată pun un accent deosebit pe promovarea serviciilor electronice, oferind clienților sisteme inovatoare, care facilitează accesul de la distanță la o gamă

largă de servicii. Această abordare este monitorizată de BNM, inclusiv prin prisma numeroaselor demersuri/notificări parvenite din partea prestatorilor de servicii de plată aferente lansării noilor SADD sau adăugarea unor noi funcționalități în cadrul acestora.

Numărul de deținători persoane fizice (PF) a constituit 843,3 mii la finele anului 2018, fiind în creștere cu 69,5 la sută față de 2017. Deținătorii SADD persoane fizice reprezintă 93,9 la sută din numărul total de deținători SADD. Randamentul utilizării SADD de către persoanele fizice se menține la un nivel scăzut de doar 23,2 la sută din numărul total al persoanelor fizice deținători SADD, însă, în termeni relativi, se remarcă o tendință puternică

¹⁰ Deținător SADD care a efectuat cel puțin o operațiune financiară pe parcursul perioadei de raportare printr-un sistem automatizat de deservire la distanță.

de majorare a numărului persoanelor fizice active în cadrul SADD (de 1,8 ori față de 2017), de la 107,8 mii la finele anului precedent la 196,0 mii în prezent.

Evoluția numărului de deținători persoane juridice (PJ) a urmat un vector ascendent în anul 2018 (54,9 mii deținători), majorându-se cu 13,9 la sută comparativ cu 2017.

În anul 2018, prin intermediul SADD, au fost efectuate **16,8 milioane tranzacții**, cu 24,8 la sută mai multe față de 2017, ca urmare a achitării de către clienții prestatorilor de servicii de plată a diverselor servicii/bunuri prin intermediul SADD, datorită comodității, dar și a cheltuielilor mai mici pe care le suportă achitând de la distanță.

În funcție de tipul sistemelor utilizate, volumul (numărul) tranzacțiilor are următoarea repartizare:

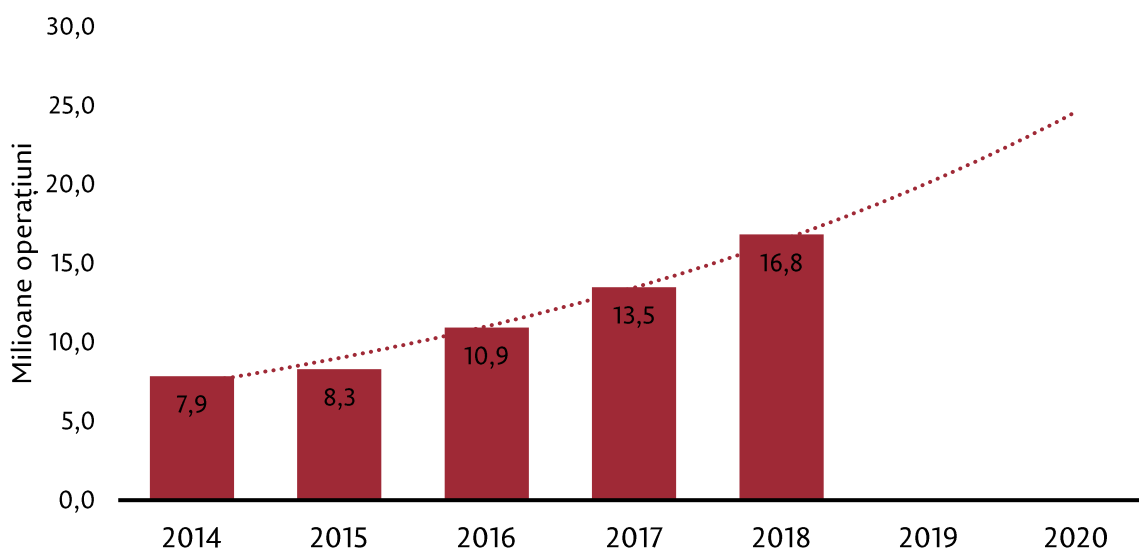
- Internet-payments – 88,0 la sută;
- PC-payments – 8,7 la sută;
- Mobile-payments – 3,3 la sută.

În funcție de tipul deținătorului, volumul tranzacțiilor sunt repartizate după cum urmează:

- persoane juridice – 57,6 la sută;
- persoanele fizice – 42,4 la sută.

Totodată, urmărind tendințele înregistrate în acest sens, se observă o creștere accelerată a numărului operațiunilor deținătorilor persoane fizice (+51,8 la sută față de anul 2017), pe când operațiunile deținătorilor persoane juridice au un ritm de creștere mai modest de 10,3 la sută față de aceeași perioadă de referință.

Diagrama 21. Evoluția numărului tranzacțiilor SADD în perioada 2014 -2018

Sursa: PSP raportori

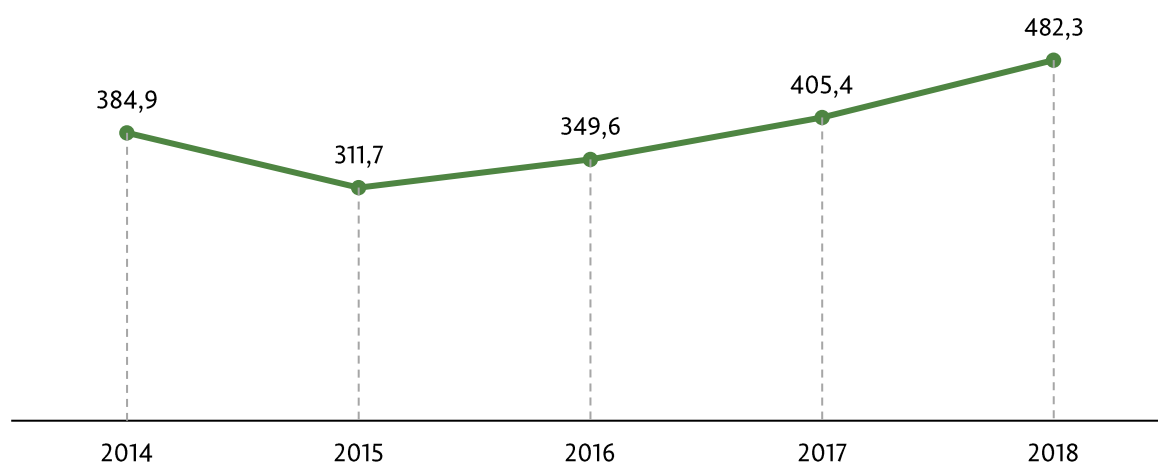
Valoarea tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD de către persoanele fizice și cele juridice a însumat 482,3 miliarde lei pe parcursul anului 2018, fiind în creștere cu 19,0 la sută față de anul

precedent, ceea ce semnifică sporirea încrederii clienților în tranzacțiile prin intermediul SADD. Circa 98,3 la sută din valoarea operațiunilor efectuate prin

SADD au fost realizate de persoanele juridice.

Din valoarea tranzacțiilor totale SADD, 85,8 la sută revin sistemelor *Internet-payments*, 14,0 la sută - *PC-payments* și doar 0,2 la sută - *Mobile-payments*.

Diagrama 22. Evoluția valorică a tranzacțiilor efectuate prin intermediul SADD în perioada 2014 – 2018

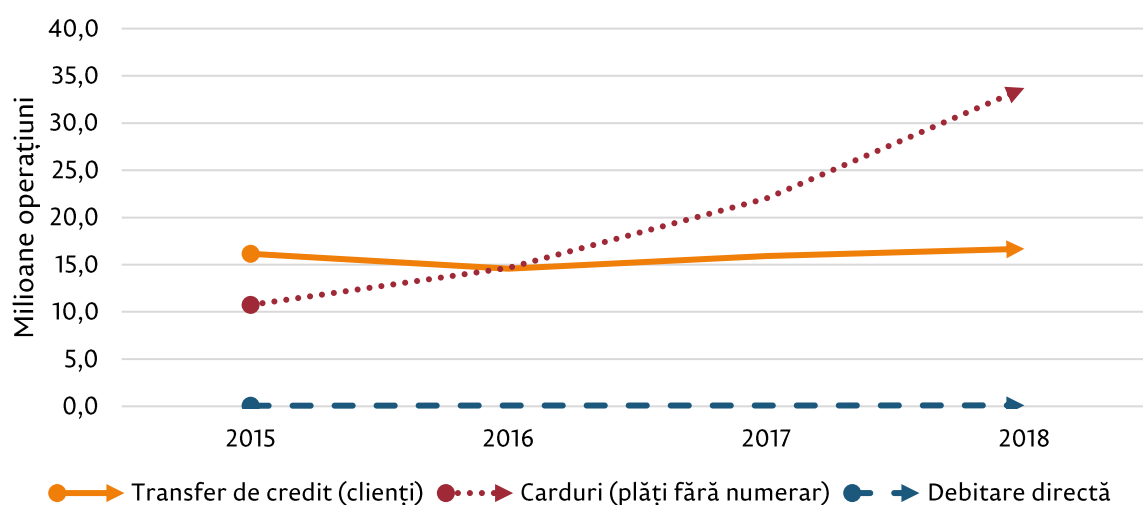
Sursa: PSP raportori

2.6.5. Numărul și valoarea operațiunilor domestice, efectuate prin diferite instrumente de plată

În anul 2018, numărul total de plăți domestice fără numerar efectuate a

constituit **40,6 milioane**, cu 26,5 la sută mai mult comparativ cu anul precedent.

Diagrama 23. Evoluția numărului operațiunilor domestice, repartizate pe instrumente de plată fără numerar, 2015-2018

Sursa: PSP raportori

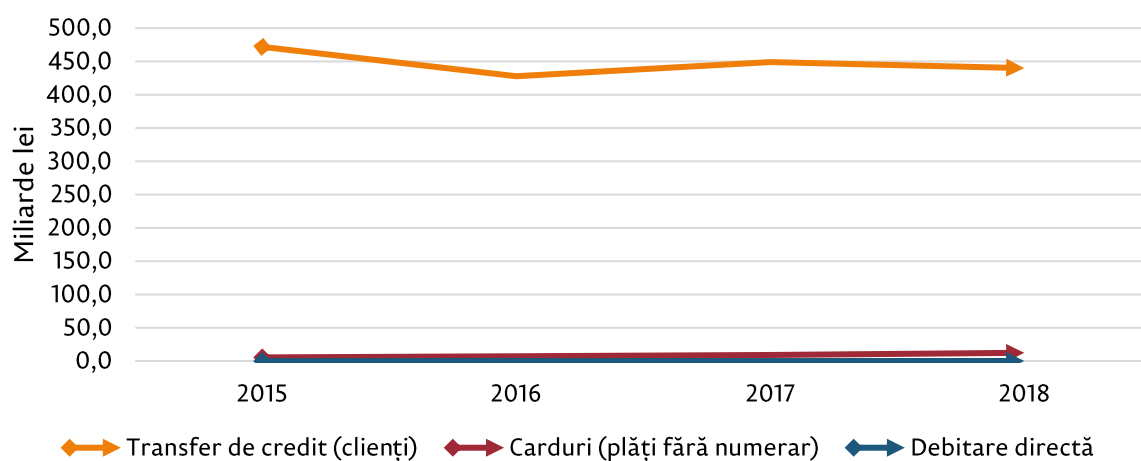
În funcție de tipul instrumentului de plată fără numerar, avem următoarea structură a plăților pentru anul 2018:

Instrumentul de plată	Cota (%), RM	Cota (%), media UE ¹¹
Cardul de plată	58,6	51,6
Transferul de credit	41,1	24,0
Debitarea directă	0,3	18,7

Plățile cu cardul au reprezentat 58,6 la sută din totalul tranzacțiilor fără numerar, în timp ce transferul de credit a deținut o cotă de 41,1 la sută, iar debitarea directă doar 0,3 la sută. Din datele prezentate rezultă că cel mai utilizat instrument de plată în RM este cardul de plată, iar debitarea directă deține o pondere modestă comparativ cu media UE.

În ceea ce privește valoarea operațiunilor per instrumente de plată fără numerar (diagrama 24), ponderea cea mai mare o deține transferul de credit (98,4 la sută). Totodată, tranzacțiilor efectuate cu cardurile de plată le revin o pondere de doar 1,5 la sută. Valoarea totală a operațiunilor domestice fără numerar a constituit **446,8 miliarde lei**.

Diagrama 24. Evoluția valorii operațiunilor domestice, repartizate pe instrumente de plată fără numerar, 2015-2018

Sursa: PSP raportori

¹¹<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/stats/paysec/html/ecb.pis2017.en.html>

Tabelul 5. Valoarea medie a unei plăți efectuate pe parcursul anului 2018/2017, în funcție de instrumentul de plată utilizat

Sistemul/instrumentul de plată	Anul 2017	Anul 2018	Evoluția
SADD (toate instrumentele de plată)	30 039	28 643	↓ -4,6%
Transfer de credit (TC suport hârtie și TC electronic)	28 239	26 358	↓ -6,7%
Cardurile de plată (plăți fără numerar)	404	364	↓ -9,9%
Debitare directă	435	418	↓ -3,7%

Tabelul 5 relevă o tendință, comună pentru toate instrumentele de plată, de diminuare a valorii medii a unei operațiuni de plată comparativ cu anul 2017. O tendință asemănătoare se

constată în particular în țările UE, unde utilizarea pe larg a instrumentelor de plată sau intensificarea utilizării acestora este caracterizată, de obicei, de diminuarea valorii medii a unei plăți.

Capitolul 3. Supravegherea activității prestatorilor de servicii de plată nebancari și a emitenților de monedă electronică

Pe parcursul anului 2018 au fost efectuate 4 controale, dintre care 3 controale complexe pe teren și un control din oficiu, în cadrul cărora au fost supuși verificării prestatorii de servicii de plată nebancari licențiați.

La efectuarea controalelor au fost constatate încălcări și deficiențe ce țin de:

- protejarea fondurilor utilizatorilor serviciilor de plată;
- înregistrarea la BNM a agenților de plată în Registrul societăților emittente de monedă electronică;
- evaluarea riscurilor aferente activității de prestare a serviciilor de plată în ansamblu la toate nivelele organizatorice;
- notificarea BNM despre externalizarea activității de încasare a numerarului de la terminalele cash-in;
- raportarea la BNM a informațiilor aferente fraudelor înregistrate;

- notificarea BNM despre modificarea datelor din documentele anexate la declarația de eliberare a licenței, etc.

Urmare controalelor efectuate au fost înaintate propuneri și recomandări privind acțiunile necesare a fi întreprinse în scopul înlăturării încălcărilor și neajunsurilor depistate și, după caz, au fost dispuse măsuri de remediere și aplicate sancțiuni.

De asemenea, conform prevederilor Legii nr. 114/2012, BNM a efectuat supravegherea din oficiu a activității desfășurate de către prestatorii de servicii de plată, inclusiv prin monitorizarea continuă a activității acestora, analiza rapoartelor trimestriale prezentate la BNM, examinarea sesizărilor (reclamațiilor) ce țin de activitatea prestatorilor de servicii de plată și a emitenților de monedă electronică, examinarea informațiilor publicate pe paginile web etc.

Tablelul 6. Evoluția principalilor indicatori ai activității prestatorilor de servicii de plată nebancari

Nr. d/o	Indicatori financiari	31.12.2017	31.12.2018	Dinamica anuală
1	Numărul tranzacțiilor, milioane operațiuni	75,2	75,5	0,5%
2	Valoarea totală a tranzacțiilor, miliarde lei	21,6	22,5	3,9%
3	Total active, milioane lei	475,4	563,5	18,5%
4	Capital propriu, milioane lei	151,4	180,5	19,2%
5	Profit net (pierdere), milioane lei	38,8	53,5	37,8%

Sursa: PSP raportori

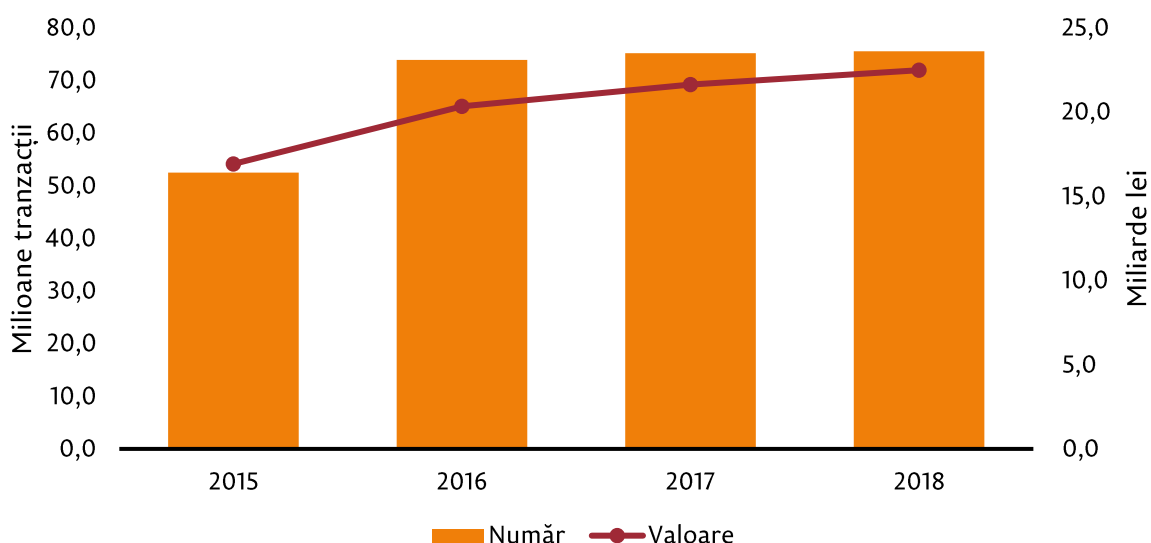
Pe parcursul anului 2018, prin intermediul prestatorilor de servicii de plată

nebancari, au fost efectuate 75,5 milioane de operațiuni de plată, cu 0,5 la sută mai

mult față de 2017, în valoarea totală de 22,5 miliarde lei, cu 3,9 la sută mai mult față de 2017 (Diagrama 25). De menționat

că, majoritatea covârșitoare a acestor plăți a fost efectuată de către ÎS Poșta Moldovei (85 la sută).

Diagrama 25. Numărul și valoarea plăților efectuate prin intermediul prestatorilor de servicii de plată nebankari pe parcursul perioadei 2015-2018

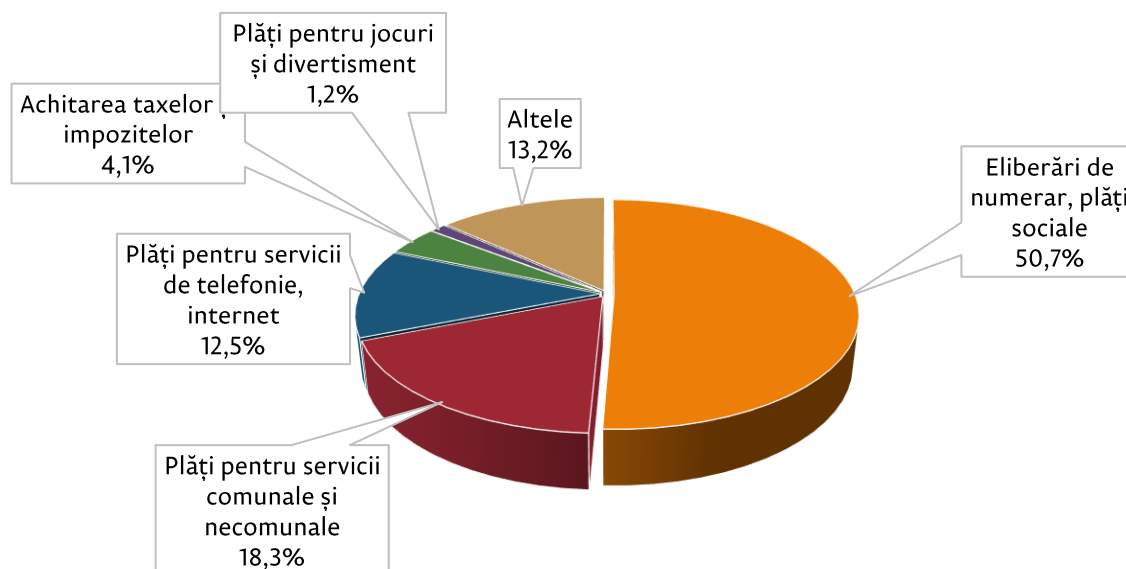

Sursa: PSP raportori

Eliberările de numerar și plățile sociale constituie cea mai mare pondere în valoarea totală a operațiunilor efectuate în 2018 de către prestatorii de servicii de

plată nebankari (50,7 la sută), fiind urmate de plățile pentru serviciile comunale și necomunale (18,3 la sută).

Diagrama 26. Ponderea valorii operațiunilor de plată efectuate de către PSP nebankari în anul 2018

Sursa: PSP raportori

Lista abrevierilor

SDCU	Sistemul Depozitarului Central Unic de Valori Mobiliare
OSF	Obligațiuni de stat cu rata flotantă a dobânzii
OS	Obligațiuni de stat cu rata fixă a dobânzii
VMS	Valori mobiliare de stat
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
BNM	Banca Națională a Moldovei
SADD	Sistem automatizat de deservire la distanță
Sistemul CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
Sistemul DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
CNP	Card not present
RM	Republica Moldova